

SAUSIS - KOVAS 1969
Nr. 1 (33)

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS

Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų
Sąjungos Organas.

Redaguoja: Vyr. Redaktorius Dr. S. Biežis.

Redaktoriai: Dr. S. Budrys, Dr. A. Garūnas,
Dr. V. Tauras.

Atsakomingasis Redaktorius Dr. M. Budrienė
2751 West 51st Street
Chicago, Illinois 60632

Redakcinė kolegija: Dr. D. Degesys, Dr. V.
Paprockas, Dr. R. Povilaitis, Dr. V. Šaulys,
Dr. J. Valaitis

Redakcijos bendradarbiai: Dr. H. Armanas,
Dr. Z. Brinkis, Dr. Z. Danilevičius, Dr. K. Gu-
daitis, Dr. D. Jasaitis, Dr. E. Kaunas, Dr. J.
Kriaučiūnas, Dr. J. Meškauskas, Dr. V. Rama-
nauskas, Dr. A. Pacevičius, Dr. V. Vaitkus ir
Dr. A. Zofovas.

Administratorius: Irena Makštutienė,
8743 Mobile Avenue
Oak Lawn, Illinois 60453.

Prenumeratos kaina: \$6.00.

Spausdina M. Morkūno spaustuvė.

Straipsniai su autorių pavarde ar slapyvarde
nebūtinai išreiškia leidėjų ir redakcijos nuo-
monę. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiū-
ra kalbos, formos ir stiliaus atžvilgiu.

LITHUANIAN MEDICAL BULLETIN

Dr. M. Budrys — Managing Editor
2751 West 51st Street
Chicago, Illinois 60632

Subscription \$6.00 per year.

Biuletėnis išeina 4 kartus į metus. Prenume-
ratos kaina 6 doleriai, mokama kartu su na-
rio mokesčiu skyrių išdininkui.

Kolegos nepriklausą draugijoms prašomi
siųsti prenumeratos mokesį Lietuvių Gydy-
tojų Biuletėnio Administratoriui:

Irena Makštutienė,
8743 Mobile Avenue,
Oak Lawn, Illinois. 60453

Viršelis Zinos Morkūnienės

T U R I N Y S

<i>Lietuvos gydytojų moksliniai darbai</i>	3
Veda J. Valaitis, M.D. ir V. Šaulys, M.D.	
<i>Pirmosios medicinos mokslo įstaigos Lietuvoje</i>	6
E. Norvaišienė, M.D.	
<i>Medicinos ir sveikatos reikalai Nepriklausomoj Lietuvoj</i>	8
K. Gudaitis, M.D.	
<i>Atsiminimai iš V. D. U-to vaikų klinikos</i>	14
A. Garūnas, M.D.	
<i>Rasti tikrąjį susirgimo priežastį</i>	16
J. Kriaučiūnas, M.D.	
<i>Lietuvių Liaudies Medicina</i>	17
A. Grigaitis, M.D.	
<i>Gyduolės</i>	18
Prof. Ignas Končius	
<i>Iš dabartinės okupuotos Lietuvos gyvenimo</i>	20
Lietuvis	
<i>Veikla</i>	24
<i>Kronika</i>	27
<i>In Memoriam</i>	31
<i>VIRŠELYJE: Dail. dr. Aldonos Labokienės-Valis kurinys.</i>	

Lietuvių Gydytojų Biuletenio paskirtis nuo pat pradžios buvo ir yra palaikyti ryšį tarp lietuvių gydytojų, išsiblaškiusių plačiame pasauly, skatinti lietuvišką tautinę sąmonę savo kolegų tarpe, mėginti išlaikyti savą medicinišką terminologiją ir kiek galima painformuoti kolegas, kas daroma mūsų tarpe mediciniškoje srityje.

Šiais 1969 metais bandysime koncentruotis ant antrojo punkto — Lietuvos medicinos istorijos. Savo straipsnių ciklą pradėsime dr. E. Norvaišienės, dr. A. Garūno ir dr. K. Gudaičio straipsniais.

Įdėja išleisti monografiją „Lietuvos Medicinos Istorija“ kilo Illinois Lietuvių gydytojų draugijoj. Artėjant Amerikos Lietuvių Gydytojų draugijos 50 metų jubiliejui, norėta surinkti istorinę medžiagą. Tuo laiku buvęs Draugijos pirmininkas dr. S. Budrys buvo sudaręs ir komisiją iš dr. dr. S. Biežio, K. Gudaičio, J. Meškausko ir A. Montvydo. Komisijos nariams nepasisekė laiku surinkti medžiagos; monografija neišėjo. Mums ypatingai turėtų būti svarbu surinkti šią medžiagą ir patiekti ją autentišką, neiškraipytą, kad ji liktų ateinančiom kartom ir kad mūsų jaunesni kolegos, baigę mokslus už tėvynės ribų, turėtų šaltinį, iš kurio galėtų sužinoti lietuvišką medicinos istoriją ir jos raidą.

Tam tikslui ir buvo versta dr. K. Kuršiaus dizertacija apie inkstų ir šlapumo pūslės akmenį, kuri amerikiečių tarpe, ypač daugumos medicinos mokyklų buvo priimta labai palankiai. Dar ir šiandien gaunami laišakai ir prašymai prisiųsti šį leidinį į jų bibliotekas.

Pradedant šiuos 1969 metus Lietuvių Gydytojų Biuletenio redakcija norėtų palinkėti visiems kolegoms sėkmės profesiniame darbe, mėginti palaikyti tarp savęs tamprius draugiškus ryšius ir apjungti visus jaunuosius kolegas bei studentus medikus į taip gražiai išaugusią ALGS ir PLGS.

m. b.

Redakcijos stalčiuje

Mieli kolegos:

Lietuvių Gydytojų Biuletenio redakcija ir bendradarbiai nuoširdžiai rūpinasi, kad leidžiamas žurnalas būtų įdomus ir patrauklus ir vertingas indėlis į mūsų lietuvišką medicinišką spaudą.

Pereitame numeryje kreipiausi į atskiras draugijas, prašydama sutikti paruošti po vieną Biuletenio numerį; parašiau asmeniškus laiškus draugijų pirmininkams. Atsakymą gavau tik iš New York'o draugijos, kuri parodė noro ir intereso tokį numerį redaguoti. New York'o skyrius pasižadėjo atsiųsti straipsnių, nuotraukų ir savo draugijos įsikūrimo istoriją bei davičius apie nuveiktus darbus. Atrodo, kad draugijos narių skaičius ir garsas apie nuveiktus darbus nieko nereiškia. Noras išlikti ir išlaikyti savo tautinį charakterį nulemia, kas prisideda prie konkretaus darbo, o kas tik ieško pasigyrimų, stebi ir dar kritikuoja, kas yra padaryta.

Dėkoju dr. V. Avižoniui ir visiems New Yorkiečiams už pažadėtą pagalbą, ir kartu paramą bei padrąsinimą.

Redaktorė

LAIŠKAI

Gerb. Redaktore!

Didžiai atsiprašau, kad sekančiai laidai neparašiau straipsnio Dantų Gydytojų skyriui.

Vienas projektas nepasisekė įvykdyti, pasikiau trumpa liga, šventės ir t.t. neleido ką nors kitą suorganizuoti.

Sekančiam numeriui tikrai turėsiu.

Dar kartą atsiprašau!

Su pagarba,
R. Povilaitis, D.D.S.

UNIVERSITY OF *Minnesota*

UNIVERSITY LIBRARIES
WALTER LIBRARY - MINNEAPOLIS, MINNESOTA 55455

IMMIGRANT ARCHIVES
Nov. 6, 1968

Milda Budrys, M.D.
Editor, Lithuanian Medical Bulletin
2751 West 51st Street
Chicago, Ill. 60632

Dear Doctor Budrys:

Professor Vecoli recently transferred to the Immigrant Archives the 31 issues of *Lietuvių Gydytojų Biuletenis* which you had sent to him. This bulletin is a most welcome addition to the Lithuanian materials already in the Immigrant Archives. On behalf of the University of Minnesota Library, I should like to thank you for your contribution.

We were also happy to hear that you have put the Immigrant Archives on your mailing list and that you will be sending us Alexander Carolus Cursius-Curtius' study. Thank you again.

We greatly appreciate your interest and cooperation.

Sincerely yours,

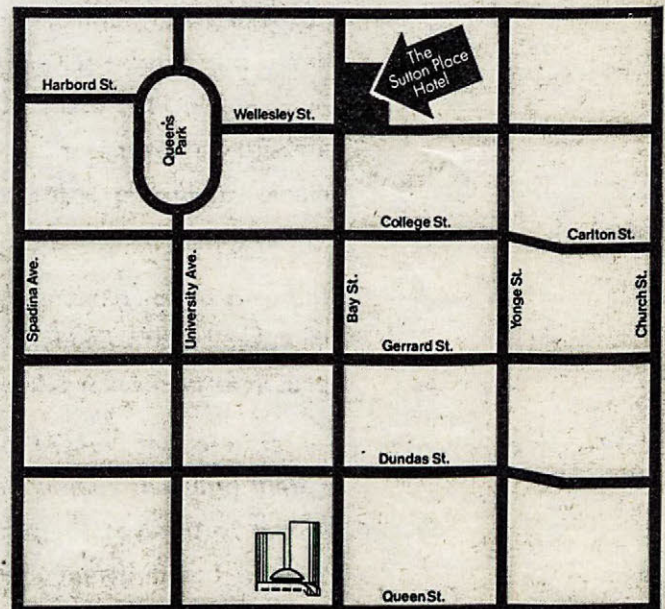
Roman V. Kochan
Curator, Immigrant Archives

RVK:kah

cc: Professor R. J. Vecoli, Director
Center for Immigration Studies

Gautomis žiniomis čia įvyks

P. L. G. S. suvažiavimas

THE SUTTON PLACE HOTEL,
955 Bay Street, Toronto 5

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ MOKSLINIAI DARBAI

Skyrių veda J. Valaitis, M.D. ir V. Šaulys, M.D.

SKYDINĖS LIAUKOS AUDRA — KLINIKINĖ STUDIJA

Gražina Irena Krikščiūnaitė-Kaganiec M.D.

Skydinės liaukos audra arba krizė yra labai stipri, o kartais ir fatališka pablogėjusio hipertiroidizmo stovio manifestacija, kuri norint pacientą išlaikyti gyvą, reikalauja labai greito diagnozo ir aktyvios terapijos. Skydinės liaukos audra po tiroidektomijos yra praktiškai eliminuojama, pacientą paruošiant operacijai su jodidu ir thiourea. Tačiau, skydinės liaukos audra kaip kad jau iš seno yra žinoma, gali įvykti ne tik tai po tiroidektomijos, bet taip pat ir kitais atvejais. Tenka konstatuoti liūdną faktą, kad skydinės liaukos audra ne taip retai suranda ne gydyto arba tik dalinai pagydyto hipertiroidizmo atvejais. Šiandien didelė dauguma nuo hipertiroidizmo mirstančių pacientų turi neatpažintą spontaninę ir neoperatyvinę skydinės liaukos audrą arba krizę. Čikagos Cook County ligoninėje trijų metų laikotarpyje buvo diagnozuotas 21 epizodas dvidešimtyje pacientų su hipertiroidizmu. Iš jų 20 buvo ne chirurginio pobūdžio ir tik vienas po tiroidektomijos. Skydinės liaukos krizę sudarė 7% visų hipertiroidizmo atvejų. Paskirstymas amžiaus ir lyties atžvilgiu buvo panašus į hipertiroidizmą be skydinės liaukos audros. Prieš audrinę tirotoksikozę paprastai buvo labai stipri ir tęsdavosi iki vienu metų. Šešiuose atvejuose audra pasireiškė pacientuose, kurie buvo aktyviai gydomi nuo hipertiroidizmo. Audra prasidėjo staigiai ¼ visų skydinės liaukos epizoduose. Audrą iššaukiančius faktorius sudarė: infekcija, su skydine liauka nieko bendro neturinti operacija, tyroidektomija, plaučių embolizmas, išgąstis ir insulino reakcija. Vienas iš svarbiausių faktorių iššaukiančių skydinės liaukos audrą buvo propilthiouracil terapijos nutraukimas. 9 atvejuose jokių priežasčių iššaukiančių audrą nesurasta. Skydinės liaukos audros metu visi klinikiniai simptomai ir ženklai buvo paryškėję, be to pakilęs karštis virš 100 F (dvylikoje epizodų aukštesnis negu 103 F), ir pakilęs pulsas (16 epizodų aukštesnis ne-

gu 140 per 1 minutę). Labai dažnai šiuose atvejuose pasireiškė psichiniai pakitimai, širdies insuficiencija, geltligė ir viduriavimas. Palpuojant, skydinė liauka buvo padidėjusi be arba su ryškiais mazgais. Simptominę terapiją sudarė hidracijos išlaikymas, hyperpireksijos kontrolė ir anoksijos sumažinimas. Specifinė terapija susidėjo iš oralinių ir intraveninių jodidų, propilthiouracil, intramuskuliarinio reserpin parenteralinio ACTH ir hidrokortison. Atrodo, kad dėl gresiančio antiinkstinės liaukos insuficiencijos hidrokortison geriau veikė negu ACTH. Pacientai, kurie pasveiko, į terapiją reagavo greitai ir gerai, o fataliniuose atvejuose skydinės liaukos audra paprastai tęsėsi apie septynias dienas. Ši klinikinė studija ypatingą dėmesį atkreipė į ankstyvą audros diagnozę ir preventyvinę hipertiroidizmo terapiją su tikslu išvengti skydinės liaukos krizę. Svarbu, prieš pasiekiant euthiroidizmą antitiroidinė terapija nebūtų nutraukta ir taip pat būtų išvengta visų metabolizmą komplikuojančių faktorių, kaip pavyzdžiui: infekcijos, traumos, nebūtinai reikalingų klinikinių intervencijų, operacijų ir kitų. Tokiais atvejais, kada komplikuojantys faktoriai yra neišvengiami, profilaktinė terapija sustabdanti skydinės liaukos audrą yra būtinai reikalinga. Reserpinas ir steroidiniai hormonai kaip priediniai vaistai prie įprastinės jodidinės ir antitiroidinės terapijos ryškiai sumažino skydinės liaukos audros mortalitetą nuo 60% — 70% iki 25%. Atrodo, kad ir ateityje dėka reserpino ir steroidų ankstyvos terapijos skydinės liaukos audros arba krizės mortalitetas bus sumažintas nesukontroliuotos tirotoksikozės atvejuose.

„A Clinical Study of Thyroid Storm“, Sheldon s Waldstein, M.D., Sheldon J. Slodki, M.D., G. Irene Kaganiec,* M.D., David Bronsky, M.D. Ann. Intern - Med. 52:626-642, March 1960.

* Gražina - Irena - Krikščiūnaitė - Kaganiec

BIBLIOGRAFIJA

- Newton, T. H., Burhenne, H. J., PALUBINSKAS, A. J.: Primary carcinoma of the pituitary. *Amer J. Roentgenol* 87 : 110-120 (Jan) 1962.
- Philips, T. L., Chin, F. G., PALUBINSKAS, A. J.: Calcification in renal masses: an eleven-year survey. *Radiology* 80 : 786-794 (May) 1963.
- PALUBINSKAS, A. J.: Renal pyramidal structure opacification in excretory urography and its relation to medullary sponge kidney. *Radiology* 81 : 963-970 (Dec) 1963.
- PALUBINSKAS, A. J.: "Stretching" of the arteries in renal arteriography. *Radiology* 82 : 40-43 (Jan) 1964.
- PALUBINSKAS, A. J., Ripley, H. R.: Fibromuscular hyperplasia in extrarenal arteries. *Radiology* 82 : 451-455 (Mar) 1964.
- Wise, B. L., PALUBINSKAS, A. J.: Persistent trigeminal artery (carotid-basilar anastomosis). *J Neurosurg* 21 : 199-206 (Mar) 1964.
- Aubert, E., PAVILANIS, V., Starkey, D. H.: Virus antibody titrations using Latex suspension. *Canad J Public Health* 53 : 206-211 (May) 1962.
- Joncas, J., Moisan, A., PAVILANIS, V.: Incidence of adenovirus infection: a family study. *Canad Med Assoc J* 87 : 52-58 (July 14) 1962.
- VAITKEVIČIUS, V. K., Talley, R. W., Tucker, J. L., Jr., Brennan, M. J.: Cytological and clinical observations during vincetubulin therapy of disseminated cancer. *Cancer* 15 : 292-306 (Mar-Apr) 1962.
- Horwitz, J. P., VAITKEVIČIUS, V. K.: Purin-6-yitri-methylammonium chloride: a new purine antimetabolite. *Eperientia* 17 : 552-553 (Dec 15) 1961.
- VAITKEVIČIUS, V. K., Reed, M. L., Fox, R. L., Talley, R. W.: Trimethylpurin-6-ylammonium chloride (NSC-51005): acute toxicity in man — a preliminary report. *Cancer Chemother Rep* 27 : 55-61 (Mar) 1963.
- Talley, R. W., VAITKEVIČIUS, V. K.: Megaloblastosis produced by a cytosine antagonist, 1-B-D-arabinofuranosylcytosine. *Blood* 21 : 352-362 (Mar) 1963.
- Talley, R. W., VAITKEVIČIUS, V. K., Brennan, M. J., Beckett, V. L.: Comparison of 2,17-dimethyl testosterone and fluoxymesterone in metastatic breast cancer. Nonprogression — an index of tumor therapy evaluation. *Cancer* 16 : 440-443 (Apr) 1963.
- VAITKEVIČIUS, V. K., Sugimoto, M., Reed, M. L. et al: Autologous transplantation of enzymatically prepared and freeze-preserved human tumors. *Cancer* 17 : 666-673 (May) 1964.
- Reed, M. L., Kuipers, F. M., VAITKEVIČIUS, V. K. et al: Treatment of disseminated carcinoid. *New Eng J Med* 269 : 1005-1010 (Nov 7) 1963.
- JESAITIS, M. A., and Hutton, J. J., Properties of a bacteriophage derived from E. coli K 235. *J. Exp. Med.*, 1963, 117, 285-303.
- JESAITIS, M. A., The properties of Oxford and Salisbury bacteriophages. *Federation Proc.*, 1964, 23, 319.
- JESAITIS, M. A., The inheritance of the protein and nucleic acid characteristics of T2 and T6 bacteriophage. *J. Exp. Med.*, 1965, 121, 133-152.
- JESAITIS, M. A., Properties of Colicine K produced by *Proteus mirabilis*, *Bacteriol. Proc.* 1967, 50.

Apie vaikų reumato su kraujo apytakos nepakankamumu dietoterapija

P. Šimulis, R. Lučinsas (Vilniaus V.V. Kapuko Univ. Med. Faktl.).

Vilniaus m. ligoninėje 1965-66 m. nuo reumato gydėsi 142 ligoniai, iš jų su kraujo apytakos nepakankamumu 26. Jiems paskirta 1/3 — 1/2 mažiau kalorijų, skysčių apribojama 600-800 ml., nuo bedruskės iki 5 grmaų per parą — taip maitinama 1-2 savaitių. Nuo užtęstos bedruskės dietos sumažėja HCl gamyba ir tai dar labiau sumažina blogą apetitą. Vieną kartą savaitėje paskiriamos „nukrovimo“ dietos —

tik vaisiai, pienas — pagelbsti padidinti diurezą. Dekompensacijai nykstant, maisto kalorin-gumas palaipsniui didinamas. Ligoniai su de-kompensacija visuomet gaudavo kalio bei kal-cio preparatų. SVEIKATOS APSAUGA 7:12-15 1968

Paauglių sveikata 5 didžiųjų Lietuvos miestų poliklinikų duomenimis.

E. Buterlevičienė, V. Gusevas (Resp. Vilniaus klininė ligoninė)

1966 m. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiau-liuose ir Panevėžyje užregistruota 17035 susir-gimai (be dantų ligų), arba 426 susirgimai tūks-

tančiui paauglių. (Paaugliai 15-17 m. amžiaus). Berniukų susirg. 5% daugiau negu mergaičių. 15,5 lėtinių susirgimų. Daugumas susirgimų išaiškinta profilaktinio patikrinimo metu. Klaipėdos mieste paauglių ligotumas 14% didesnis negu Vilniuje, 9% didesnis negu Kaune. (Čia autoriai suabejoja susirg. registracijos kokybe). Paaugliuose pagal dažnumą pirmą vietą užima kvėpavimo organų ligos — 36,5%, nervų ir jutimo organų ligos — 18%, nelaimingi atsitikimai ir traumos — 16%, odos — 12%, infekcinės ir parazitinės ligos — 4,5%, kraujo apytakos — 4%. Nelaimingų atsitik. ir traumų Klaipėdoje du kart daugiau negu Vilniuje ar Kaune (95 v. 57-56/1000 paauglių): tas pats su kraujo apytakos ligomis ir reumatu. Traumizmas 3 kart dažnesnis tarp berniukų.
Sveikatos Apsauga 7:34-38 1968

Indikacijos gliukokortikoidams pediatrijoje

L. Steponaitienė, P. Baublys, P. Šimulis, P. Kaltenis, J. Sadauskas (Vilniaus V.V. Kapsuko Univ. Med. Pakult. Vaikų lig. katedra).

Autoriai išanalizavo 1089 ligonius 1961-1965 metų laikotarpio. Gliukokortikoidai, stipriausiai indikuotini sunkių toksikozų atvejais, kada kūdikiai yra šoko ar koliapso būklėje, ypač sepsio (pav. meningokokinio) metu. Gripinės ar stafilokokinės pneumonijos metu su toksiniu širdies nepakankamumu. Toksinės dispepsijos metu, kai ligonis šoko būklėje. Po apsinuodijimo cheminiais junginiais. Sunkių alerginių susirgimų ir astmos atvejais. Reumatu sergantiems, prie sunkaus infekcinio miokardito, kologeninių ligų atvejais, sergantiems nefrozėm, kraujo morfologiniais susirgimais ir pan.

Sveikatos Apsauga 8: 3-6 1968

Aparato „ISN-1“ panaudojimas narkozės metu.

L. Usaitienė (Tuberkulozės m. t. Institutas).

ISN-1 tai aparatas tai vieno kanalo elektroencefalografas. Autorė aprašo to aparato panaudojimą ir klinišką patyrimą su 56 krūtinės ląstos operacijom, daugiausia plaučių chirurgijoje, naudojant eterio ar fluoratano ir N20 anesteziją. Autorė gana detaliai aprašo ligonio paruošimą, prijungimo techniką, aparato principinius įrengimus, pašalinių trukdymų įtaką. Straipsnis pailiustruotas autorės gautomis kreivėmis. EEG bangos atitinkančios klininės nar-

kozės stadijas ir palengvina stebėjimą per einant iš vienos narkozės stadijos į kitą.

Sveikatos Apsauga 8:19-25 1968

Reumato priešrecidyvinio gydymo metodai ir kaikurių imunologinių ir biocheminių rodiklių dinamika.

J. Tamutis, J. Gulbinas (Kauno m. ligoninė)

Reumato diagnostikai daugybė tyrimų, bet nė vienas nėra specifinis. Autorių tikslas naujai pervertinti tuos tyrimų davinius. Autorių gydyta ir stebėta 220 ligonių 1964-66 m. laikotarpyje. Ligoniai suskirstyti į 4 grupes, pagal gydymo metodus. gr. — gydyta 6 sav. bicillinu po 600.000 v. kartą savaitėje ir 2 gm. acetilsalicilo rūgšties per parą. gr. — (40 lig.) kas savaitę 600.000 v. bicillino (viso 6 injekcijas) ir 2 savaites po 1 gm. amidopirino ir 0,1 gm. dimedrolio per parą. gr. (50 lig.) 2 savaites kasdien gavo po 0,9 gm. tetraciklino ir polivitaminų. IV gr. kontrolinė (50 lig.) nebuvo gydomi prieš recidyvą. Gydomieji buvo gydomi 2 kartus į metus. Autoriai klininius stebėjimus vertino pagal pakitimą eritrocitų nusėdimo greičio (ENG), O-antistreptolizino (ASL-0) titro rezultatus ir C-reakcinio baltymo (CRB) kraujyje duomenis. Ligos pradžioje CRB pastebimas anksčiau ir dažniau, negu kiti laborat. metodais susekami pakitimai. Be to svarbus ir baltymų frakcijų pakitimai, ypač az -globulinų padaugėjimas rodo reumatinio proceso aktyvumą.

3-čios grupės ligonių gydymo rezultatai ir gydymo pasėkoj laboratoriniai daviniai mažai kuo skyrėsi nuo 1-mos ir 2-ros gr. ligonių.

Sveikatos Apsauga 9:29-37 1968

Išsėtinės sklerozės gydymo pagrindai. (multiplex sclerosis).

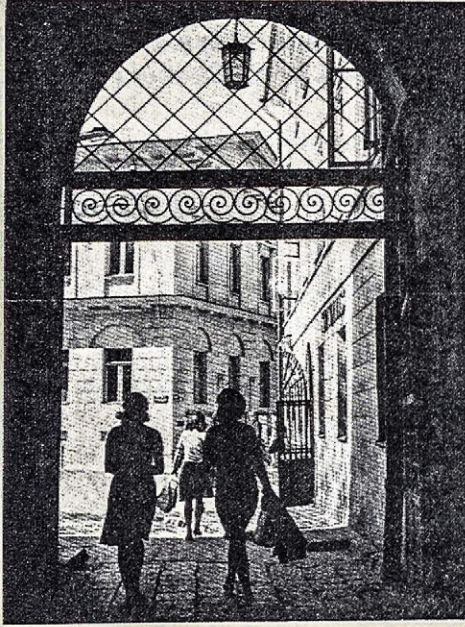
P. Visockas, R. Barnarauskienė, Avižonienė (Vilniaus V.V. Kapsuko Univ. Med. Fak. Nervų ir Psich. ligų katedra).

Autorių duomenimis Lietuvoje kasmet serga 65-70 jaunų, 20-35 m. amžiaus žmonių. Liga progresuojanti ir labai luošinanti. Autoriai plačiau aptaria galimą ligos etiologiją, diagnostiką ir gydymą. Vienas iš gydymo metodų siūlomas M. Margulio ir kt. 1945 m. pasiūlyta ūminio encetalito virusų spec. vakcina, kuri skatina specifinių antikūnių gamybą, sustiprina organizmo imunines reakcijas.

Sveikatos Apsauga 9:914 1968

Pirmosios medicinos mokslo įstaigos Lietuvoje

E. Norvaišienė, M.D.

Vilniaus Universitetas

Vilniaus Universitetas (Almae Academia et Universitas Vilensis Societatis Jesu) įkurtas 1579 metais, buvo vienintelė aukštoji mokykla Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, kur koncentravosi visas krašto intelektualinis gyvenimas. Universitete pradžioje buvo tik du skyriai, filosofijos ir teologijos. Norintieji studijuoti mediciną ar teisę turėjo vykti į užsienį. Iki to laiko Lietuvoje medicinos pagalba buvo burtininkų, žynių, žolininkų, bei cirulnikų (barzdaskučių - chirurgų) rankose. Kilmingieji, reikalui esant, kviesdavo gydytojus iš užsienio (pav. Vytautas Did. 1492 m. kvietė gydytoją iš Vokietijos savo žmonai Onai gydyti). Pirmieji pastoviai gyvenantieji gydytojai Lietuvoje pradėjo atsirasti tik 16 amž. pabaigoje, kurie buvo įvairių magnatų dvaruose asmeniniai gydytojai. 1641 metais jėzuitai išrūpino leidimą pas karalių Vladislova V steigti Vilniaus Universitete medicinos fakultetą, bet ta gauta privilegija ilgai nebuvo panaudota. 1773 metais buvo įsteigta Edukacinė Komisija, kuri perėmė iš Jėzuitų Ordono visų mokyklų administravimą. 1775 metais Vilniaus universitetas buvo perorganizuotas ir įsteigtas medicinos fakultetas. Pirmuoju fakulteto vedėju buvo paskirtas vysk. J. Masalskio, Edukacinės komisijos pirmininko dvaro gydytojas, **prof. M. Regnier**;

jam buvo pavesta dėstyti chirurgiją ir anatomiją. Taip pat iš Paryžiaus Hotel-Dieu ligoninės buvo pakviestas **dr. J. Briote**, kuris taip pat dėstė chirurgiją. Vėliau prie profesūros prisidėjo ir italas filosofas - daktaras **S. L. Bissi**, kuris gyveno Vilniuje ir buvo jėzuitų akademijos gydytojas. Jis buvo vienas iš pajėgiausių to laiko medicinos darbuotojų. Jau 1770 m. jis mokslo tikslais Lietuvoje pirmasis padarė lavono skrodimą ir 1772 metais Vilniuje išleido mokslinį veikalą „Filosofijos ir medicinos daktaro Stepono Bissi atsakymas draugui filosofui, klausiančiam apie melancholiją, maniją ir kaltūną.“

Medicinos mokslams, prie Vilniaus universiteto, buvo skirtas atskiras pastatas, kuriame įsikūrė **Medicinos kolegija** (Collegium medicum), kuri jau 1778 metais turėjo 30 studentų; dėstomoji kalba buvo lotynų ir 1785 m. čia **dr. K. Virion** apgynė pirmąją medicinos mokslo disertaciją.

Profesorai Regnier ir Briote buvo Lietuvos pradininkai **mokslinės** chirurgijos ir akušerijos, kurios iki to laiko buvo rankose amatininkų, kaip barzdaskučių - **cirulnikų** ir bobučių priėmėjų. Cirulnikai turėjo dideles teises. Savo amato jie išmokdavo pas meistrus ir visi priklausėcechui „Universitas chirurgicorum Vilnensis“, kuris veikė jau nuo 1552 m. ir davė teisę tik jiems Lietuvoje gydyti lūžimus, išnarinimus, galąsti chirurginius instrumentus ir gerai bei greitai skusti barzdas. Dažnai pasitaisydavo, kad tikri gydytojai gydė žmones tik nuo ligų, o esant lūžimam skviesdavo cirulnikus. Vilniaus universitete skaitomas prof. Briote chirurgijos paskaitas ateidavo ir amatininkai (cirulnikai), vėliau jie buvo skatinami klausyti ir anatomijos paskaitų, kas žymiai pagerino jų profesinį lygį (dar 1805 m. Šv. Jokūbo ligoninėje šalia daktaro dirbo 3 cirulnikai).

Bendras tuometinis mokslinis lygis Vilniaus universitete buvo aukštas, todėl ir naujai įkurtame medicinos fakultete buvo dirbama intensyviai; šalia mokslo studijų buvo rengiamos viešos paskaitos — diskusijos, iškilmingai apginamos disertacijos ir įvairias universiteto iškilmes kviečiama Vilniaus aukštuomenė.

Beveik tuo pačiu laiku, kada įsisteigė medicinos fakultetas prie Vilniaus universiteto, **Gardine** buvo pradėta organizuoti medicinos mokykla. Tuo buvo norima sumažinti medicinos personalo trūkumą, nes 1707 m. pagal seimo įsakymą kiekvienoje ligoninėje privalėjo dirbti gydytojas, felčeris ir vaistininkas. **Pirmosios ligoninės Lietuvoje atsirado 16 amž.** (pirmoji ligoninė ir vaistinė Lietuvoje buvo įkurta Vilniuje 1518 m.), kurios pradžioje buvo karitatyvinio pobūdžio, vadinamos špitolėmis (iš lot. hospitium — svetingumas, prieglauda). Jos būdavo steigiamos prie bažnyčių ir vienuolynų. Vėliau atsirado privačių, su įvairiais skyriais ir net specialių ligoninių. Jau 1791 m. Did. Lietuvos kunigaikštystėje buvo 194 ligoninės ir vien tik Vilniuje 20.

Gardino medicinos mokyklos iniciatorius ir steigėjas buvo Lietuvos kiemo išdininkas ir karališkų ekonomijų valdytojas **Antanas Tiesenhausen'as**. Mokyklos steigimui pritarė ir karalius Stanislovas Augustas iš Prancūzijos buvo pakviestas Lyon'o medicinos mokyklos botanikos profesorius **J. E. Gilibert**, kuriam buvo pavesta organizuoti Gardino medicinos mokyklą Lyon'o mokyklos pavyzdžiu. Buvo įrengtos patalpos mokslui, įvairūs kabinetai, biblioteka su daugeliu įvairiomis kalbomis knygų, ligoninė, bendrabutis, botanikos sodas su įvairiais augalų pavyzdžiais ir t.t. Pati mokykla buvo pavadinta Karališkoji Medicinos mokykla, kurios iškilmingas atidarymas įvyko 1777 m. Šios mokyklos organizatoriui **J. E. Gilibert** nelengva buvo žengti pirmuosius žingsnius, reikėjo viską kurti iš nieko, daug kur kovoti su prietarais. Mokykloje dėstė: profesorius **J. E. Gilibert** — botaniką, veterinariją, mediciną ir chirurgiją; prof. **K. Virion** — anatomiją; **Muenz** — chemiją ir fiziką; **Menard** — buvo vedėjas ligoninės ir bendrabučio; taip pat dirbo 2 felčeriai, 1 akušerė, 5 sodininkai ir 4 sodo darbininkai. Iš visų dėstytojų pats aktyviausias buvo prof. **J. E. Gilibert**, kuris šalia dėstyimo augmeniją, tyrė gyvulių užkrečiamas ligas, rinko mineralus ir įsteigė didelį botanikos sodą, kurio likučiai ir šiandien sudaro senojo Gardino miesto dalį. Prof. **J. E. Gilibert** yra vadinamas Lietuvos botanikos tėvu.

Medicinos mokykloje buvo apie 15 vietų, mokiniai buvo parenkami iš įvairių Lietuvos vietovių, kurie buvo išlaikomi iš valdžios išdo. Prie mokyklos veikė ir akušerijos skyrius, kur

buvo ruošiamos 5 mokinės. Iš mokinių nebuvo reikalaujama didelio išsilavinimo, todėl ir mokyklos lygis nebuvo aukštas.

Gardino mokykla egzistavo neilgai, iškilus įvairiems finansiniams sunkumams ir nesutarimams valdžioje, ji buvo likviduota 1781 m. Profesoriai ir mokiniai buvo perkelti į Vilniaus universitetą. Kartu su mokyklos inventoriumi buvo perkelta mineralų kolekcija ir didelė dalis botanikos sodo augmenijos, kuri sudarė pradžią Vilniaus botanikos sodui. Iš buvusių Gardino medicinos mokyklos mokinių vėliau Vilniuje apgynė disertacijas ir pagarsėjo kaip pirmieji vietiniai medicinos pionieriai **prof. A. Matusėvičius, A. Laurinavičius ir kiti**.

Dėl politinių ir imperialistinių intrigų caro įsakymu 1832 m. buvo uždarytas ir Vilniaus universitetas, paliekant dar veikti medicinos ir teologijos skyrius. Vadinama Medicinos - Chirurgijos akademija veikė nuo 1832 m. iki 1842 metų, kuri pagaliau irgi buvo likviduota; turtas, studentai ir profesoriai išskirstyti po įvairias Rusijos mokyklas.

Senasis Vilniaus universitetas. Stukos - Gucevičiaus kiemo vaizdas.

Nors ir neilgai egzistavusios mokslo įstaigos, Vilniaus universiteto medicinos fakultetas ir Gardino medicinos mokykla, davė pagrindą vėliausiam visam medicinos mokslui Lietuvoje.

LITERATŪRA

- J. Bielinski — Uniwersytet Wilenski, 1900.
 „ — Vilniaus Universitetas, 1966.
 „ — Iš mokslų istorijos Lietuvoje, I t., 1960.

MEDICINOS IR SVEIKATOS REIKALAI NEPRIKLIAUSOMOJE LIETUVOJE

K. Gudaitis, M. D.

Nepriklausomos Lietuvos medicinos laimėjimai bei tautos sveikatos reikalų pažanga vaizdžiau išryškės, kai nors prabėgom prisiminsime medicinos bei sveikatos Lietuvoje reikalus tame laikotarpyje, kada Lietuva buvo netekus nepriklausomybės ir, nepriklausomybę paskelbus, pačioje pradžioje kokius sunkumus lietuvių tauta turėjo pakelti, kad išliktų nepriklausoma valstybė.

Lietuvių tautą ištiko sunkus likimas, kai po tragiškos unijos (1569 m.) su Lenkija dėl lenkų nelemto elgesio kaimyninių valstybių (Rusijos caras, Austrijos imperatorius ir Prūsijos karalius) Lietuva ir Lenkija buvo pavergtos; **1795 m. trečiu padalinimu** Lietuva didžiąja dalimi teko Rusijos carui. Tuomet caro sosto sėdėjo vokiečių princesė, Anhalt-Zerbst šakos, buvo ištekėjusi už caro Petro III, kurį, ji nužudydino ir pati pasidarė galinga Rusijos valdove **Kotryna II**, pasižymėjo nukrypimais nuo etikos, sugebėjo atsirandančias kliūtis nugalėti ir turėjo didelį veržlumą viena valdyti. Jau nuo pat pradžios carų valdžia lietuvių tautai buvo pikta, žemos kultūros, bei kerštingai skriaudžianti pamotė: svarbiausias jos siekimas buvo lietuvius surusinti, dvasiškai silpninti ir iš viso — sunaikinti. Iš tokius kėslus prieš lietuvių tautą puoselėjančios pamotės — carų valdžios lietuviai patyrė medžiaginę bei dvasinę skriaudą. Pvz. likviduojant valdžios bankui prasiskolinusių dvarų žemę, tikriesiems krašto gyventojams lietuviams tų žemių nedavė, o tų dvarų žemėje apgyvendino iš Rusijos gilumos atgabentus burliokus, kurių dauguma nemokėjo ūkininkauti, bet pasižymėjo tingumu ir degtinės mėgimu. Tokie burliokai turėjo rusinti Lietuvą, bet išėjo priešingai: kai kurie burliokai rusų kolonistai grįžo į Rusiją, likusieji prisitaikė prie lietuvių. Lietuviai iš rusų caro valdžios patyrė daug žiauresnę dvasinę skriaudą. Prieš carizmą 1813 m. vykstančiam Lietuvos sukilimui, keli šimtai Vilniaus universiteto studentų metę mokslą, išėjo į sukilimą. Maskolių kazokams sukilimą sumalšinus, caro valdžia pasinaudojo ta proga ir 1832 m. gegužės 1 d. uždarė vienatinį nuo 1578 metų veikusį Vilniaus universitetą. Esant krašte didelei gy-

dytojų stakai buvo leista veikti medicinos fakultetui nauju pavadinimu: „Imperatoriškoji Medicinos — Chirurgijos Vilniaus Akademija (Caesarea Medico — chirurgica Academia Vilnensis)“; bet jau 1842 m. caro parėdymu buvo uždaryta ir ši akademija. Vilniaus universiteto turtas mokslo priemonės ir biblioteka (32.000 tomų) buvo padalyta Kijevo, Charkovo ir kitiems Rusijos universitetams.¹ Lietuva liko be aukštosios mokyklos. Lietuvių jaunimas buvo priverstas eiti mokslą rusų kalba. — Dar skaudesni smūgi visa lietuvių tauta pergyveno, kai caro įsaku buvo uždrausta spausdinti bei vartoti lietuviškos knygos ir kiti spausdiniai; lietuviškų knygų ir bendrai raštų, spausdintų lietuviškomis raidėmis, draudimas tęsėsi 40 metų (nuo 1864 iki 1904 m.) Tuo spaudos draudimu lietuvių tautai buvo padaryta milžiniška dvasiškai kultūrinė skriauda. Tai buvo laikas, kada vis dažniau išbudo lietuvių tautinė sąmonė, kitais žodžiais, kada rašančių lietuvių skaičius didėjo ir lietuviškos knygos pareikalaavimas dažnėjo. Tokiu metu atimti tautai spaudą yra tautos genocidas. Nors po 1904 metų formaliai lietuvių spauda buvo leista, bet pačių knygų spausdinimą caro valdžios įvesta cenzūra dažnai varžė ir trukdė. Caro valdžia naudojo Lietuvos turtus ir žmonių darbo vaisius, tačiau caro valdžia nesirūpino lietuvių, ypač darbo žmonių gyvenimo sąlygų pagerinti, nesirūpino ir darbo žmonių sveikata. Nors formaliai baudžiava ir Lietuvoje buvo panaikinta (Caras Aleksandras II, valdęs 1855-74 m., 1861 m. vasario 19 d. paskelbė baudžiavos panaikinimą visoje Rusijoje), lietuvių tautos žmonės vis dar buvo nustumti į beteisių baudžiauninkų padėtį, skendėjo medžiaginiame bei dvasiniame varge be jokios sveikatos ir medicininės apsaugos. Panaikinus Lietuvos aukštąją medicinos mokyklą, caro valdžia neparūpino lietuviams reikalingų tinkamų gydytojų. Pačių rusų autoriai parodo, kaip akivaizdžiai buvo lietuviai caro valdžios skriaudžiami ir apleidžiami. Pavyzdžiui, Rusijos prof. A. Vinogradovas savo knygoje apie sveikatos reikalus visoje Rusijoje, išspausdintoje 1962 m., parodo, kad **1913 metais** visoje Lietuvoje tebuvo 325 gydytojai;

tais pačiais metais buvo 518 gydytojų Latvijoje ir 415 Estijoje, nors šių dviejų šalių gyventojų skaičiai buvo žymiai mažesni, negu Lietuvos. Tas pats autorius nurodo, kad 1913 m. 10 tūkstančių gyventojams ligoninių lovų: Latvijoje buvo 7,7 lovos, tais pačiais metais Latvijoje buvo 24,9 ir Estijoje — 26,2 lovos.²

Pagaliau užėjo **I pasaulinis karas**. Vokiečių ir rusų kariuomenių mūšiai Lietuvos žemėje ir ilgos okupacijos skaudžiai nuniokojo Lietuvą. Daugybė nekaltų lietuvių žuvo karo audrose. Su karu atėjo maisto trūkumas — badas, kurį lydėjo sunkios užkrečiamos ligos, kaip vidurių šiltinė, kruvinė (dizenterija), piktybinis gripas (influenza), kurios paėmė dideles aukas iš lietuvių tautos. Beveik jokios medicinos pagalbos žmonėms nebuvo. Žmonės grįžo prie liaudies medicinos: gydėsi kuo kas sumanė, arba ką kaimynas ar kaimo bobutė patarė; žyniavimo ir burtų laikai pradėjo grįžti. Lietuvių tautai grėsė išmirimas. Karo metu pradėjęs ir po karo keletą metų užsitęsęs lietuvių mirtingumas buvo žymiai didesnis, negu gimimai; ypatingai didelis mirtingumas buvo nuo 1915 iki 1919 metų. Krašte buvo liūdnas beviltiškas išpūdis. Rodėsi, jog tauta yra pasmerkta išmirti.

Paties I pasaulinio karo metu, nuo 1915 metų pradėdant, Lietuva kentė sunkią vokiečių kariuomenės okupaciją. Tik tam, kuris kartu su tauta gyveno ir okupacijos priespaudą patyrė, yra suprantama okupacijos vergovė, kurią trokšdama bei alpdama lietuvių tauta kentė. Lietuvos gyventojai buvo beteisiai. Ką užaugino iš javų ar gyvulių, okupantai didžiąją dalį atimdavo, palikdami tiek mažai, kad žmonės kentė badą. Jei kas drįsdavo maisto dalykų paslėpti ir okupantas susekdavo, žmogui grėsė sunki bausmė: žmonės buvo baudžiami, kankinami ir užkankinami... Nors vokiečių šviesuomenė turėjo žinoti, kad lietuviai nėra rusai, buvo rusų carų pavergti, ir dėl to nebuvo vokiečių priešai, nekariavo su vokiečiais. Tačiau vokiečiai elgėsi su lietuviais taip, kaip su priešais rusais. To pasėka buvo, kad lietuviai nebetikėjo vokiečių skelbiamu žmoniškumu ir teisingumu ir laikė juos lietuvių tautos priešais.^{3 4 5}

Karas užsitęsė keturius metus. Kariaujančios šalys, Rusija ir Vokietija, išvargo, išsiaiškavo ir pagaliau susmuko, suiro pačios savyje. Ir Lietuvoj daugel vietų liko griuvėsiai: daug miestų (pvz. Tauragė, Šiauliai ir kt.) ir

miestelių (pvz. Žemaičių Naumiestis ir kt.) išdegtų, o kaimai okupantų apiplėšti, be galvijų, be maisto ir be reikalingiausių ūkinių padargų. Ir čia vyksta stebuklas. Tuomet Lietuvoje gyvendami matėme besikeičiančius reiškinius: buvę galingi ir išdidūs, be užuojautos pavergtam ir kenčiančiam lietuviui, 1917 metų gale ir 1918 metų pradžioje okupantai vokiečiai liko nedrąsūs, lyg bailiai, apiplėsdavo ar nuskriausdavo ten, kur nerado pasipriešinimo; jau atsitikdavo, kad okupantų pavieniai pareigūnai, net kariai dingdavo be žinios.

Istoriškai tikrumoje lietuvių (pavieniai nukrypimai būna visur ir visuomet) tautinė samonė niekuomet nebuvo užgesusi ir protarpiais stipriau pasireikšdavo protestais, net sukilimais prieš skriaudiką. I pasaulinio karo metu iškankinti, išbadėję lietuviai įgyja slėpiningų jėgų: 1917 - 18 metais lietuviai jau darė viešus susirinkimus, akivaizdžiai rodė esą tikrieji to krašto gyventojai, susirinkimuose aptarė savo krašto reikalų tvarkymą, savo valdžios sudarymą ir kad politinė Lietuvos santvarka turi būti demokratiška. Tuomet pakartotinai dalyvavau tokiuose lietuvių subuvimuose. Dar šiandien gyvai prisimenu anuomet jaučiamą lietuvių tautos išbudimą: iš karo griuvėsių, visas jėgas sukaupusi, kėlėsi lietuvių tauta naujam, laisvam, nepriklausomam gyvenimui. Ne tik miestuose, bet ir kaime buvo jaučiamas kūrybinis ryžtas. **Lietuvių tautinis nepriklausomybės sąjūdis** nebepraslypiamai vystėsi, kai dar Lietuvos kraštas tebebuvo vokiečių karinių jėgų okupuotas. 1917 metais jau buvo žymu, kad vokiečiams karo frontuose nebesisekė. Rusija pradėjo skeldėti. 1917 m. spalio perversmas sunaikino caro monarchinę valdžią. Revoliucijos eigoje politiniai agitatoriai skelbė rusų pavergtoms tautoms laisvę bei nepriklausomybę. Rusijos agitatorių skelbiama pavergtoms tautoms laisvė buvo girdima ir Vokietijoje. Vokiečiai pajuto, kad jų žiaurus elgesys su lietuviais nuo pat okupacijos pradžios nuteikė lietuvičius prieš vokiečius. Vokiečiai ieško būdo savo santykiams su lietuviais pagerinti. Vokiečių okupacinė valdžia sutinka leisti lietuvių tautos atstovų konferenciją, kuri įvyko Vilniuje 1917 metais rugsėjo 16-23 d. ir joje dalyvavo 222 lietuvių tautos atstovų, ją atidarė dr. **Jonas Basanavičius**; konferencija išrinko Lietuvos Tarybą, ją įgaliodama ruošti ir skelbti Lietuvą nepriklausoma valstybe. Bent vokie-

čių karo vadovybė manė, kad lietuvių konferencija ir jos išrinkta „taryba“ bus paklusnios ir tarnaus bei padės vokiečių karo vadovybei. Sekantis įvykis parodo, kad lietuviai nemėnė būti vokiečiams tarnaujamu įrankiu, o siekė nepriklausomybės su savo sudaryta valdžia. Į lietuvių konferenciją nekviesti atvyko du vokiečių sekliai. Lietuvių atstovai griežtai atsisakė posėdžiauti, jei vokiečių žvalgai dalyvauja. Vokiečiai turėjo nusileisti ir savo žvalgus atšaukti. Lietuvos Taryba, susidedanti iš 20 asmenų visomis išgalėmis ruošė dirvą nepriklausomai Lietuvai skelbti. Pagaliau Lietuvos Tarybos visiems nariams dalyvaujant, Tarybos pirmininkas dr. Jonas Basanavičius Vilniuje 1918 m. vasario 16 d. 12 val. ir 30 min. perskaitė Lietuvos Tarybos nutarimą — deklaraciją, kad skelbiama laisva nepriklausoma Lietuvos valstybė, ir dr. J. Basanavičius pirmas Lietuvos nepriklausomybės dokumentą pasirašė. Vokiečių karo vadovybės pritarimo šiuo atveju neklausta.

Nepriklausomos Lietuvos deklaracija kartu uždėjo lietuvių tautai egzistencijos pareigą: įrodyti, kad lietuvių tauta yra pakankamai gabi bei pajėgi galimose sąlygose gyvuoti (egzistuoti). Pradžioje Lietuvos vyriausybės buvo sunkus uždavinys gauti kitų, ypač didžiųjų valstybių nepriklausomos Lietuvos pripažinimą. Šiais laikais matome, kaip pvz. Afrikos tautelės be kultūros ir be istorijos lengvai pripažįstamos nepriklausomomis valstybėmis ir primamos į tautų sąjungą pilnateisiais nariais. Dar šio šimtmečio pradžioje naujų mažesnių valstybių pripažinimas eidavo sunkiai ir lėtai; naujų valstybių diplomatai turėdavo parodyti daug politinio sumanumo ir diplomatinio apsakrumo. Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo besirūpinant, atsirado dar ypatingi sunkumai, kai pvz. lenkai, siekė tarptautinėje politikoje pakenkti atsistatančiai Lietuvai. Reikalo ir laiko svarbai suprasti čia praverta prisiminti, kad vokiečių okupacinė karo vadovybė priešinos nepriklausomai Lietuvai skelbti. Tuo pačiu metu, jau vistiek karą praleimėjusi, Vokietijos vyriausybė, lietuvių atstovų, ypač vysk. Pr. Karevičiaus pastangomis per įtakingus vokiečių politinius asmenis paveikta, pirmoji 1918 metų kovo mėnesį, 23 dieną pripažino Lietuvą nepriklausoma valstybe. Be to, kai kurios valstybės Vokietijos pripažinimą Lietuvą nepriklausoma valstybe ne pilnai vertino. Di-

džioji Britanija pripažino esančią nepriklausomą Lietuvą tik 1919 m. rugpiūčio 26 d. Tik 1920 metais Lietuva buvo daugiau valstybių pripažinta.

Žymiai sunkesnis reikalas buvo apginti Lietuvą nuo puolančių bolševikų, avantiūristų vokiečių ir carinių rusų ir pagaliau nuo klastingų lenkų. Kovos dėl Lietuvos laisvės bei nepriklausomybės prasidėjo jau 1918 metų pabaigoje ir tęsėsi iki 1920 metų pabaigos. Pakartotinai bolševikų divizijos grasino sunaikinti Lietuvą. Jau 1918 metais jiems pavyko užimti Vilnių. Lietuviai dar nebuvo spėję susiorganizuoti kariuomenės. Dėl to Lietuvos valdžia persikėlė į Kauną. Pakartotinai sustiprintomis jėgomis bolševikai siekė užimti ir Kauną, bet jau spėjusių susiformuoti Lietuvos kariuomenės dalinių bolševikai buvo sulaikyti, priversti atsitraukti ir Kaunas liko apsaugotas.

Atsitraukančių vokiečių iš Pabaltijo kraštų karinių sluoksnių remiamas, atsirado avantiūristas Bermond-Avalovas, Sibire gimęs vokiečių karininkas, kuris sudarė iš vokiečių ir caro rusų savanorių kariuomenę ir siekė užimti Pabaltijo kraštus. Bendrai vadinami „bermontininkais“ **Bermond-Avalovo avantiūriniai daliniai** buvo užėmę šiaurės Lietuvos Mažeikių - Šiaulių - Radviliškio sritis, apiplėšė gyventojus, atiminėjo gyvulius ir niokojo kraštą. Sparčiai buvo organizuojami Lietuvos kariuomenės savanorių daliniai. 1919 m. lapkričio 21-22 d. ties Radviliškio Lietuvos savanorių kariuomenė visai sumušė „bermontininkus“ ir vėl išlaisvino vakarų Lietuvą (Žemaitiją) nuo „bermontininkų“ avantiūristų.

Jau nuo pat pradžios vos atsistačiusiai Lietuvai daugiausiai kenkė lenkai. Fanatikai lenkai dar vis svajojo atgaivinti Lietuvos - Lenkijos uniją ir prisijungti Lietuvą. Dėl to lenkai visokiais būdais kenkė nepriklausomos Lietuvos atkūrimui ir toliau siekė jau nepriklausomą Lietuvą sugriauti. Kai Lietuva visomis jėgomis kovojo su bermontininkais ir bolševikais, tai ir lenkai, patys vos atgavę nepriklausomybę Lenkijai, užpuldinėjo ir okupavo Lietuvos vietoves pietinėje dalyje. Tuo pačiu metu lenkai slaptai ruošė sukilimą Lietuvoje, organizuodami vietinių ir slapta iš Lenkijos atvykusių lenkų POW (Polska Organizacja Wojskowa), kurios svarbiausias uždavinys buvo pradėti sukilimą pačioje Lietuvoje ir kviesti lenkų kariuomenę užimti Lietuvą. Tačiau Lie-

tuvos saugumo organai laiku susekė lenkų kėslus ir 1919 m. rugpiūčio mėnesį sunaikino lenkų POW.

Kai 1920 metais lenkai įsivėlė į karą su bolševikais dėl užgrobtų rusų žemių, tai Lietuva laikėsi neutraliai ir 1920 m. rugsėjo 29 d. Suvalkuose pradėjo su lenkais derybas Lietuvos su Lenkija riboms nustatyti. Ir čia veik paaikškėjo šlykšti lenkų klasta. Suvalkuose posėdžiaują lietuvių ir lenkų atstovai dėl valstybių sienų pagaliau susitarė ir pasirašė žinomą Suvalkų sutartį, kuri turėjo pradėti veikti 1920 m. spalio 10 d. Kai lenkų vyriausybės atstovas draugiškai visu rimtumu Suvalkuose tarėsi su lietuviais, tuo pačiu metu lenkai Lydos srityje subūrė savo kariuomenę, kuri spalio 8 d., reiškia dvi dienis prieš Suvalkų sutarties įsigaliojimą, generolo **L. Želigovskio** vadovaujama, iš pasalų užpuolė Lietuvą, siekdamas užimti Vilnių ir Kauną. Lietuva nebuvo pasiruošusi tam karui. Lietuvos vyriausybė ir buvę kariuomenės daliniai dėl lenkų kariuomenės grėsmės iš Vilniaus persikėlė į Kauną. Želigovskiui pavyko užimti Vilnių. Tuomet lenkai paskelbė pasauliui akis apdumti, kad Želigovskis esąs sukilėlis-maištininkas ir veikias savo atsakomybe. Tačiau Želigovskio vadovaujami sukilėliai buvo reguliari Lenkijos kariuomenė. Skubiai sutelkę visas turimas jėgas, lietuviai stojo į žūtbutinę kovą su puolančiais lenkais. Pagaliau lenkų grėsmingą veržimąsi į Kauno kryptį lietuviai sulaukė Giedraičių - Širvintų linijos srityse ir vietomis pavyko lenkų dalinius atmušti atgal. Sukoncentruotas Širvintoje lenkų jėgas 1920 m. lapkričio 19 d. naktį lietuviai apsupo ir auštant pradėjo pulti lenkus Širvintoje iš trijų pusių. Buvo kalbama, kad tuo metu Širvintos mieste inkognito buvęs ir Želigovskis, anot lenkų sukilėlių - maištininkų vadas. Šio rašinio autoriui, kaip Lietuvos kariuomenės karininkui aktyviai teko dalyvauti mūšiuose su lenkais ties Merikine, Vilniaus - Liutavariškės (vietiniai vadindavo Lentvaris) srityje ir prie Širvintos. Minėto mūšio metu 7 pulko 2 bataliono su 5 kuopa iš pietvakario pusės vykdžiau pirmos linijos puolimus. Iš visų pusių lenkai pakrikę blaškėsi apsupti, ir buvo gėdingai sumušti. Teigė, kad pats Želigovskis vienmarškinis spėjęs nubėgti į Širvintos upę ir vandenyje iki susų pasislėpęs išvengęs nelaisvės. Lenkai jokio kovingumo ryžto nebe-parodė. Sekančią dieną ir Giedraičiuose lenkai

buvo visai sumušti. Širvintų ir Giedraičių smūgiai lenkus taip baugiai paveikė, kad jie jau bėgo iš Vilniaus. Rodos lietuviams kelias į Vilnių buvo atviras. Lietuvių nenaudai čia tuoj atsirado Tautų Sąjungos Santarvininkų kontrolės komisija, kuriai vadovavo prancūzų gen. Eeni A. Niessel, kuris pareikalavo tuoj sustabdyti karo veiksmus. Lietuvos vyriausybė pakluso gen. Niesselio reikalavimui. (Tuo metu buvo jaučiamas Lietuvos kariškių nepasitenkinimas, kodėl neleidžiama Lietuvos kariuomenei bėgančius lenkus išvyti iš Lietuvos ir užimti Vilnių. . .) Tai sudarė progą lenkams likti Vilniuje. Paaikškėjo, kad ta komisija daugiau saugojo lenkų interesus: kol lenkai sėkmingai puolė lietuvius, tai ta komisija nereikalavo lenkų sustabdyti karą. Jau tų metų lapkričio 21 d. buvo sudarytos paliaubos. Ir taip baigėsi nepriklausomybės karas. 1921 metais prasidėjo intensyvus Lietuvos atkūrimo darbas.

Be pateiktųjų įvykių aprašo, ypač be minėjimo nepriklausomybės karų pirmais ir antrais nepriklausomybės metais, būtų neaišku, kodėl, kaip matysime, Lietuvos vyriausybė negalėjo imtis krašto atstatymo ir kūrimo darbo? Taip pat išryškėja, kaip logiška išdava, kad pvz. aukštojo mokslo reikalus lietuviai inteligentai savanoriškai ėmė organizuoti. Privačių asmenų pirmiau buvo įsteigti aukštieji kursai, kurie buvo Lietuvos universiteto pirmtaku.

Aukštieji kursai. Po to, kai caras įsakė uždaryti (1832 m.) vienatinę lietuvių aukštąją mokyklą — Vilniaus universitetą, o 1842 m. įsakė rusų caras uždaryti dar veikusią Medikochirurginę Vilniaus akademiją, lietuvių jaunimas buvo priverstas įvairiose šalyse lankyti mokyklas ir studijuoti svetimose sąlygose. Tokiomis sąlygomis tik turtingesnių šeimų vaikai tepajėgė eiti mokslą tolimuose užsieniuose. Kilus I pasauliniui karui, ne mažai lietuvių jaunimo studijavo įvairiuose universitetuose, bet, karo sąlygoms verčiant, jų dalis buvo nutraukę mokslą. Kai nuaidėjo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas (dalyvaujant Lietuvos Tarybos visiems 20 nariams, dr. Jonas Basanavičius Vilniuje 1918 m. vasario 16 d. 12 valandą ir 30 minučių perskaitė Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktą), lietuvių jaunimas skubėjo grįžti į laisvą Lietuvą. Suprantama buvo gyvas reikalas, kad tam aukštuosius mokslus pradėjusiam, bet nebaigusiam jaunimui reikė-

jo surasti galimybę pačioje Lietuvoje pradėta mokslą baigti, nes tuomet Lietuvai buvo reikalinga įvairių profesijų žmonių.

Nepriklausomybės pradžioje Lietuvos vyriausybė dar nebuvo pajėgi kurti savo aukštąją mokyklą - universitetą. Tuomet kilo mintis laikinai steigti mažesnę mokomą organą — aukštuosius kursus su aukštosios mokyklos programa. Aukštųjų kursų steigimo būtiną reikalą pirmiau iškėlė spaudoje (1919.IX.) ir tuo reikalu įteikė švietimo ministerijai memorandumą matematikas, vėliau Lietuvos universiteto profesorius, **Zigmas Žemaitis**. Žemaičio sumanymui pritarė vėliau buvę profesoriai: J. Vabalas-Gudaitis, T. Ivanauskas ir B. Kuodatis. 1919.IX. buvo sušauktas suinteresuotų asmenų gausėnis pasitarimas. Čia buvo sudaryta komisija apsvarstyti Zigmo Žemaičio paruoštą aukštųjų kursų įstatų projektą. Nuodugniai apsvarčiusi įstatų projektą, komisija sušaukė platesnį susirinkimą, kuriame dalyvavo ir susirinkimui pirmininkavo tuometinis švietimo ministras Juozas Tubelis. Čia paaiškėjus, jog Lietuvos vyriausybė tuo metu yra užimta krašto apsauga (bermontininkų, bolševikų ir lenkų kėslų pavojus nepriklausomai Lietuvai dar nebuvo pašalintas) ir negali kurti universiteto; vyriausybė taip pat nesutiko Aukštiesiems Kursams suteikti valstybinės mokyklos pažymio. Tuomet buvo sutarta steigti visuomenės pajėgomis Aukštuosius Kursus su sekančiais mokslo skyriais: 1) humanitariniu — kituose universitetuose atitinka filosofijos fakultetą —, 2) juridiniu, 3) matematikos, 4) gamtos, 5) medicinos, ir 6) technikos. Specialių asmenų sudaryta komisija parinko kiekvienam skyriui mokomąjį branduolį. **Medicinos skyriaus tokiam branduoliui buvo pakviesti sekantieji asmenys; dr. Motiejus Nasvytis, dr. Jonas Staugaitis ir dr. Jurgis Alekna.**

Tuo būdu 1919 m. gruodžio mėnesį Aukštieji Kursai buvo įsteigti kaip visuomeninė mokykla, o jai laikyti bei šelpti buvo įkurta atskira Aukštųjų Mokslo draugija. Aukštieji Kursai darbą pradėjo 1920 m. sausio 27 d. Bendrai pradžioje buvo pakviesti 20 lektorių, bet, laikui bėgant jų skaičius augo ir Aukš. Kursų veikimo gale lektorių jau buvo 48 asmenys (1922 m. pradžioje). Pirmuoju Aukštųjų Kursų vadovu buvo išrinktas matematikas **Zigmas Žemaitis**. Pirmąją Aukštųjų Kursų atidarymo dieną klausytojais buvo užsirašę 522 asmenys, jų

244 asmenys turėjo brandos atestatus (čia įskaitoma ir kitų universitetų studentai), o likusieji 278 asmenys buvo laisvi klausytojai. Į Aukštuosius Kursus viso įsirašiusiųjų 362 asmenys buvo lietuviai, 152 — žydai ir 8 — kitų tautybių. Pradžioje Aukštieji Kursai neturėjo savo patalpų, naudojo gimnazijų patalpas po gimnazijos pamokų. Pradžioje labai trūko mokslo priemonių. Pvz. anatomijos paskaitoms neturėjo nei lavono, nei skeleto, kaulus iš kur tai gavę atsinešdavo į kišenes susidėję lektoriai, kartais ir studentai. Aukštieji Kursai pagaliau gavo komercinės gimnazijos namą, kuris vėliau tapo universiteto I rūmais. Medicinos skyrius vėliau gavo mažą namą Mickevičiaus g-vėje, kuriame buvo įrengtas anatomikumas ir pradėtas organizuoti anatomijos muziejus.

Nors vargingas buvo Aukštųjų Kursų veikimas, trūko prityrimo bei mokslo priemonių ir stigo lėšų, bet kilnus noras bei tvirtas pasiryžimas ir lektorių ir klausytojų davė gražių vaisių. Aukštiesiems Kursams pradendant veikti, jų lėšos buvo 30 tūkstančių auksinų (Nepriklausomos Lietuvos pradžioje iš vokiečių perimto pinigų vardas iki 1922 m., kada buvo įvestas Lietuvos pinigas litas), kuriuos kursu iniciatoriai savo atsakomybe paskolino kursams iš banko. Pradžioje ir mokslo priemones lektoriai pirkdavo savo lėšomis kursų paskaitose naudoti. Tatai, parodo, koku pasiaukojimu bei ryžtu lietuviai atstatė nepriklausoma Lietuvą.

Sutelkti daugiau lėšų, Aukštųjų Mokslų draugija suruošė loteriją ir įnešė 500 tūkstančius auksinų, o Amerikos lietuviai atsiuntė 200 tūkstančių auksinų, ir iš Lietuvos vyriausybės gavo daugiau 1 milijoną auksinų subsidiją. — 1920 m. rudenį Aukštieji Kursai turėjo nutraukti mokslą, ir dauguma klausytojų bei lektorių išvyko į frontą ginti Lietuvą nuo besiveržiančios po avantiuristo Želigovskio priedanga lenkų kariuomenės. Lenkų antpuolį sulaikius, Aukštieji Kursai vėl tęsė mokslą. Lektoriams buvo mokama už faktinas paskaitas. Pirmame semestre viso paskaitų buvo 1.400, gi 1921 m. rudens semestre viso paskaitų jau buvo 3.927.^{o 7}

Kaip minėjome, Medicinos skyriaus branduolį sudarė medicinos daktarai: Motiejus Nasvytis, Jonas Staugaitis ir Jurgis Alekna. Pirmuoju Medicinos skyriaus vadovu buvo išrinktas **dr. M. Nasvytis** (1920.I. iki 1921.IX), antroju vadovu buvo **med. dr. Petras Avižonis**

(1921.IX iki 1922.II). Medicinos skyriaus studentams paskaitas skaitė: dr. M. Nasvytis — mediciną, bakteriologiją; med. dr. Petras Avižonis — akių ligos; dr. Jurgis Žilinskas — topografinę anatomiją ir operacinę chirurgiją; dr. Juozas Žemgulys — chirurgiją; med. dr. Aleksandras Hagentornas — klinikinę chirurgiją, ir kiti.⁸

Medicinos skyrius turėjo 20 studentų, kurie jau buvo mediciną studijavę kituose universitetuose. Paskaitomis jie papildė medicinos studijas, be to, jiems buvo sudarytos sąlygos ligoninėse atlikti klininį stažą. Vėliau jie turėjo laikyti valstybinius egzaminus tam reikalui sudarytoje komisijoje.⁹

Po karo žmonės buvo medžiaginiai labai suvargę. Ir Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus studentai buvo labai reikalingi pašalpos. Jiems medžiaginiai padėti buvo įkurta **Lietuvos Aukštųjų Kursų klausytojų medikų draugija**. Tos draugijos įstatuose jos tikslas buvo nusakytas sekančiai: „1. Draugijos tikslas — jungti medicinos einančius „Aukštųjų Kursų“ klausytojus, teikiant jiems dvasinę bei moralinę paramą. 2. Savo tikslui atsiekti Draugija steigia knygyną, rengia paskaitas, referatus, koncertus, vaidinimus, leidžia įvairius spaudinius ir t.t. Draugijos tikrieji nariai yra „Aukštųjų Kursų“ medicinos skyriaus klausytojai; netikrieji nariai gali būti kitų skyrių klausytojai; nariai rėmėjai yra asmenys, pasidarbavę mokslo srityje ir pasižymėję savo darbais.“¹⁰

Kaip Lietuvos nepriklausomybės atstatyme ir visos tautos sąmonės žadinyje lietuviai gydytojai (pvz. dr. J. Basanavičius, dr. V. Kudirka, dr. J. Šliūpas ir daug kitų) veikė pirmose eilėse, taip ir pradėjus nepriklausomą Lietuvą atkurti lietuviai gydytojai rūpinasi ne tik tautos sveikata, bet ir jos kultūros bei gerovės kėlimu. Nelaukdami, kol valdžia galės pradėti krašto atkūrimo darbą, lietuviai gydytojai sudarė jau 1921 metais **Kauno Medicinos Draugijos fondą**, kurio vadovybėje buvo: dr. K. Grinius, dr. J. Žemgulys ir dr. P. Avižonis. Fondo vadovybė jau 1921 metais kreipėsi šiuo raštu: „Lietuvos gydytojams bei medicinos mėgėjams ir Amerikos lietuviams daktarams.“ Šiame rašte plačiai išdėstyta, kas padaryta, kas daroma ir kosvarbiausiai trūksta medicinos darbui ir krašto gyvenimui. Įsakmiai primena, kad kiekvieno gydytojo pareiga tą darbą paremti. Į Amerikos lietuvius gydytojus kreipiasi sekan-

čiai: „Broliai Amerikiečiai! Jūs žinote, kad karo nuniokotoje Lietuvoje pinigų maž nėra. Jūs visad buvote gyvi opiesiems mūsų tautos reikalams. Pasiskubinkite su savo doleriais!“ Amerikos lietuviai gydytojai tuomet į šį kvietimą duosniai atsiliepė, pasiūsdami, kaip jau minėjome, 200 tūkstančių auksinų „Aukštiesiems Kursams.“¹¹

Po 2 veiklos metų Aukštieji Kursai su savo 480 klausytojais, dėstytojais-lektoriais, išgytomis mokslo priemonėmis bei kitu turto perėjo į 1922 m. vasario 16 d. Lietuvos Seimo ir Vyriausybės įstiegtą ir tuometinio Respublikos Prezidento A. Stulginskio aktu atidarytą nepriklausomos Lietuvos universitetą Kaune.

Kaip ankščiau nurodėme, Lietuvos Valstybės Taryba, kaip laikina Lietuvos valdžia, jau 1918 m. gruodžio 5 d. paskelbė rusų caro 1832 m. uždaryto Vilniaus universiteto atgaivinimą. Dėl politinių bei karo įvykių tuomet universitetas negalėjo tuoj pradėti veikti. O jau 1920 m. spalio 8 d. lenkų kariuomenė, pačių lenkų paskelbto sukilėlio-maištininko Želigovskio vedama, iš pasalų užpuolė Rytų Lietuvą ir klasta bei smurtu užgrobė Lietuvos sostinę Vilnių. Dėl to tuomet Lietuvos vyriausybė nebeturėjo galimybės Vilniuje atidaryti Lietuvos universitetą. Lietuvos Seimas ir Vyriausybė 1922 m. vasario 16 d. įvykdė nors ir laikinai Kaune Lietuvos universiteto atsteigimą, tai reiškia Lietuvos universitetas Kaune buvo atidarytas Lietuvos Valstybės Tarybos 1918 m. gruodžio 5 dienos priimtu Vilniaus universiteto statutu.¹²

Savų gydytojų paruošimas. Apgynus Lietuvą nuo puolančių priešų grėsmės, vienas iš didžiųjų Lietuvos valstybės rūpesčių buvo pagerinti gyventojų sveikatos reikalus bei mitybą. Pagerinti krašto gyventojų sveikatingumui yra reikalinga pakankamai gydytojų ir gydymo priemonių. Kalbant apie sveikatos ir gydymo reikalus nepriklausomos Lietuvos pradžioje, pirmiausiai yra tikslu apžvelgti to meto Lietuvos gydytojų potencialą, nes be pakankamo bei pajėgaus gydytojų kiekio neįmanoma įsivaizduoti organizuoto sėkmingo sveikatos, sanitarijos bei ligonių gydymo darbo: tais atvejais gydytojas yra svarbiausias veiksnys. Nuo gydytojų pasiruošimo ir jų gausumo pareina ir krašto sveikatos tvarkymo bei gyventojų gydymo sėkmė.

(Bus daugiau.)

Atsiminimai iš V. D. Universiteto vaikų klinikos

A. Garūnas, M.D.

(Iš ruošiamos knygos „Vaiko sveikatos globa Nepriklausomoj Lietuvoj“)

Vaikų Kliniką Lietuvoje buvo svarbi ir daug kraštui patarnavusi įstaiga. Su ja man teko arčiau susipažinti.

Baigęs medicinos mokslus 1939 m., prieš pradėdamas verstis privačia praktika, turėjau svajonę įsigyti specialybę. Tokia proga pasitaike 1942 m. Pasikalbėjus su prof. V. Tumėnienė, buvau priimtas į Vaikų kliniką ordinatoriaus pareigoms, o maždaug po metų buvau išrinktas jaunesniuju asistentu ir tas pareigas ėjau iki pasitraukimo į Vokietiją.

Klinikose trūko pagelbinio personalo. Mes gydytojai, turėjom atlikti visus laboratorinius darbus. Paskaitos studentams vyko ir vokiečių okupacijos metais. Man, kaip j. asistentui, buvo pareiga paruošti ligonius-vaikus studentams demonstruoti, prižiūrėti, kad būtų laboratoriniai darbai atlikti, ligos istorijos parašytos ir taip toliau.

Iš tų laikų vieną mediciniską įvykį gerai prisimenu, kuris man padarė didelį įspūdį dar man tik pradėjus dirbti Vaikų klinikoje.

Man teko ambulatorioj apžiūrėti mergaitę 12-14 metų, atvežtą iš Dzūkijos. Tėvai pasakojo, kad ji jau keletą mėnesių nevaldanti nei kojų, nei rankų ir net negalinti tiesiai galvos išlaikyti. Ji išgulėjusi Alytaus apskr. ligoninėje apie dvi savaites, bet nesuradę priežasties ir patarę vežti į Kauno Vaikų kliniką.

Ją paguldžiau į ligoninę, bet ištyrę neradome jokių pataloginių pakitimų. Prof. V. Tumėnienė nustatė, kad tai psichogeninis susirgimas ir sugalvojo dramatinį gydymo metodą: nuvežė mergaitę į diatermijos kambarį, prijungė diatermiją, išjungė šviesą. Prof. V. Tumėnienė, esant visiems klinikos gydytojams, seserims, tvirtu, lėtu balsu pradėjo sakyti, kad šis gydymas padės. Pirmiausia liepė atsisėsti — mergaitė atsisėdo. Tada prof. liepė keltis nuo diatermijos stalo ir eiti į jos kambarį. Ir stebūklas — po kelių mėnesių nevaldymo galūnių, ji pati atsistojo ir pradėjo eiti. Ten esančios gail. seserys bėgo jai padėti, bet prof. įsakė nepaliesiti, nes ji pati gali vaikščioti. Ir tikrai, be jokios

pagalbos ji pati nuėjo į savo kambarį ir po to normaliai vaikščiojo. Atvykę tėvai negalėjo atsisėbėti, kad jų dukra gali vėl normaliai vaikščioti.

Gal reikėtų paminėti vieną charakteringą įvykį vokiečių okupacijos laikams. Vienu metu į mano skyrių buvo paguldyta mergaitė kurią 12 metų amžiaus. Ją buvo atsiuntęs, rodos, prof. Kanauka su diagnoze — chroniškas inkstų uždegimas. Padarius visus tyrimus nebuvo rasta jokių pataloginių nukrypimų. Norėjom ją išrašyti kaip sveiką į namus, bet nesuradom jokių giminių, kurie norėtų ją atsiimti, ir tik tada išsiaiškinom, kad ji yra žydelkaitė, visai sveika. Anksčiau ji buvo priglausta viename ūkyje — Raudondvary, bet vokiečiams koku tai būdu sužinojus, ji skubiai buvo perkelta į Vaikų kliniką, kad apsaugotų ją nuo vokiečių. Ši mergaitė išbuvo mano skyriuje ilgesnį laiką, iki vieną dieną gavome žinią, kad vokiečiai teiraujasi apie šią mergaitę. Aš su prof. tarėmės, ką daryti: ar laukti iki ateis vokiečiai ir areštuos ją, ar pranešti jai apie pavojų, kad galėtų pabėgti ir, žinoma, pasiimti atsakomybę už pasekmes. Jei vokiečiai sužinotų, kad slėpėm ir padėjom pabėgti, būtume nubausti. Nutarėm pranešti apie pavojų ir sekančią dieną ji pradingo. Ar ji išliko gyva ir kas jos tėvai buvo, neturiu žinių.

Rusams artėjant vieni pasitraukė į Vokietiją, o kiti, kurie nutarė pasilikti Lietuvoje, pasitraukė į kaimus ir Kaunas paskutinėmis dienomis prieš užėinant rusams, buvo apytuštis. Aš buvau nutaręs pasitraukti į Vokietiją, bet mano pasitraukimo planai susikomplicavo ir išbuvo Kaune iki artilerija pradėjo apšaudyti Ukmergės plentą, kur netoliese gyvenau. Man pasitraukus, už dviejų dienų ir Kaunas buvo užimtas.

Paskutinėmis savaitėmis ir Vaikų klinikos gydytojai buvo pasitraukę ar į Vokietiją, ar į kaimus. Ilgiausiai išbuvo dr. P. Baublys, bet ir jis išvažiavo į kaimą. Likau vienas. Ateidavau į kliniką beveik kiekvieną dieną, nes dar buvo pasilikę vaikų, kadangi kai kurie tėvai gy-

veno toli Žemaitijoje ir negalėjo laiku atsimti. Iš gail. seserų iki paskutinės dienos atedavo p. Ubarevičienė.

Valst. Kūdikio Lopšelio Viliampolėje gydytojas irgi buvo pasitraukęs, tai buvau paskirtas ir „Lopšelio“ gydytoju, kur kiekvieną darydavau vizitacijas. Tuo laiku vaikščioti Kaune vyrams buvo labai pavojinga, nes vokiečiai gaudė vyrus iš gatvių ir namų ir siuntė į frontą apkasų kasti, Vienas mano draugas — gydytojas buvo pagautas, išsiųstas į frontą apkasų kasti, po trijų dienų pabėgo.

Aš, kaip „Lopšelio“ gydytojas, gavau iš vokiečių štabo pažymėjimą, kad esu „nepakeičiamas“ ir galėjau būti saugus iki tam tikro laipsnio. Nors ir vaikščiodavau tuščiomis Kau-

no gatvėmis ir nueidavau į kinus, nieks net nepaklausė pažymėjimo.

Dar pasilikusius Vaikų klinikoje vaikus perkėliau į „Lopšelį“, o brangesnį turta, kaip mikroskopus, paslėpėme, nes vokiečių įsakymas buvo viską gabenti į Vokietiją.

Gal kokią savaitę prieš mano pasitraukimą, atėjęs į Vaikų kliniką, radau ją užrakintą ir p. Ubarevičienė skundėsi, kad sargas, kuris gyveno ten pat kieme, jos nebeleidžia į klinikas. Man sargas įsitarščiavęs pareiškė, kad jis perimęs kliniką ir nieko neįleisias, nors aš gerai su juo sugyvenau ir dalį savo daiktų pas jį buvau palikęs. Pašaukiau policiją ir tik policija su pistoletu rankoje, privertė atiduoti raktus.

LIETUVIŲ LIAUDIES MEDICINA

Pabaiga

Vienuolynai.

Vienuolynai Lietuvoj ne mažai prisidėjo prie liaudies medicinos tobulėjimo. Tarp vienuolių atsirasdavo vyrų, mėgstančių užsiimti gydymu — noras padėti ligoj savo artimui, palengvinti žmogaus skausmus. Buvo vienuolynai, kurie užlaikė ligonines, buvo vienuolių, kurie maro metu, mirusius nuo maro laidojo. Tuo metu, kada net šeimos nariai, baimės apimti, metė savuosius, bėgo iš miestų į kaimus, slėpdavos miškuose nuo pavietrės — maro.

Vienuolis, medicinos mėgėjas, susipažindavo su vaistingaisiais augalais, su gydymu iš tų laikų med. knygų, parašytų svetimomis kalbomis. Tose knygose rasdavo patarimų kaip vartoti ne tik žoles, bet ir kitus gydymo būdus. Toks vienuolis „liekorius“ sėmė žinias apie vaistinguosius augalus ne tik iš knygų, bet ir iš kaimo žmonių. Jei vienuoliui „gydytojui“ talkininkavo liaudies medicina, tad tikriausia ir šis vienuolis savo mediciniškoms žinioms dalindavosi su žmonėmis, patardavo kokius vaistus - žoles vartoti prie ligos.

Šv. Ona Alvite.

Prie liaudies medicinos manau reikia prisikaityti ir stebuklingąsias vietas. Aš kaip suvalkietis trumpai paminėsiu stebuklingąją šv. Oną, Dievo Bobutę, Alvite, kurs yra paplėntėj tarp Vilkaviškio ir Virbalio. Šv. Onos atlaidai būdavo liepos 24 d. Jau tris dienas prieš

A. Grigaitis M.D.

atlaidus Suvalkijos keliai, kelialiai, takai linko nuo keliaujančių į Alvitą prie šv. Onos išprašyti sveikatos, nuraminti verkiančią širdį, sumažinti nuliūdimą, kurs slėgia žmogų. Juk pas žmogų daug visokių vargų atsiranda. Keliauja į Alvitą jauni, seni, luoši, lazda besiramstydami, eina neregys, anūko vedinas, į dviratį žmogus įsikinkęs tempa dviraty „kolieka“, audeklo būda padengtam vežime, ligos į lovą paguldyta „užlengėjusi“ mylima dukrelė vežama į Alvitą išprašyti Dievo Bobutės pagalbos, nes daktarai jau „atsisako“ gydyti. O kiek darbo šv. Onai, Dievo Bobutei! Ji vargšėlė, kaip motina, mielai sutinka visus gyvenime nuskriaustuosius. Kam gali sveikatą grąžina, kam gali ašaras nušluosto, nuliūdusį suramina ir t.t. Tik prašyk, o Ji ateis tau į pagalbą.

Keliauja į Alvitą į šv. Onos atlaidus ubagai, vargšai, atvyksta ir ponai kariatose. Taip skurdžius, taip ponas keliaklūpščiais tris kart eina apie bažnyčią. Jei vargšas įmeta dėžutėn „opierą“ dvylekį, tad ponas klebonijoje palieka ir šimtinę, o pono tarnas su šikšnine tarba per petį pilna sidabrinų rublių, apdalina „ubagu“ virtines.

Prieš Pirmąjį karą, Alvito klebono žodžiais tariant, per šv. Onos atlaidus surinkdavo iki 8000 rublių aukų, o tos aukos daugumoj buvo dešimtukai. Kiekvienas atsilankęs į šv. Onos atlaidus palikdavo auką.

RASTI TIKRAJĄ SUSIRGIMO PRIEŽASTĮ

Juozas Kriauciūnas, M.D.

Medicinos studentai nuolat mokomi surinkti ligą liečiančias žinias ir kreipti dėmesį net į smulkmenas. Jauni gydytojai, atlieką praktiką kaip internai, turi rašyti ligos istorijas, tuo praktiškai mokindamiesi kreipti dėmesį į ligos išryškinimui reikalingas žinias.

Yra betgi daug atvejų, kad ir ilgai jau praktikuoją gydytojai turi sunkumų surinkti gerą susirgimo istoriją. Tas atsitinka dėl tam tikrų priežasčių. Vienos tų priežasčių yra paciento - ligonio sudaromos, kitos — gydytojo.

I. Ligonio kaltė dėl blogos istorijos:

1. Ligonis yra labai nekalbus ir jo žodžius reikia traukte ištraukti, o su tuo ir visas su susirgimu susijusias žinias; 2. Ligonis nėra atviras ir dalį simptomų nutyli; 3. Trečias, save kritikuojąs ligonis, gali papasakoti tik tai, kas jo nuomone svarbu, o kitą nutylėti; 4. Gali būti ligonis labai kalbus ir pasakodamas apie savo ligą nueina toli į šalį, net ir klausinėjamas sunkiai grįžta prie dalyko; 5. Dar kitas ligonis pasakoja tik savo įsivaizduotus dalykus; 6. Vėl vienas — lengvai viską užsimiršta ir negali ar nenori prisiminti su susirgimu surištų dalykų; 7. Kitas, nepastebįs ir nekreipiąs dėmesio į aplinką ir savo negalavimus, kol tikro blogumo priverstas ateina pas gydytoją, negali nieko pasakyti.

II. Iš kitos pusės pats gydytojas gali būti blogas susirgimą liečiančių žinių rinkėjas:

1. Jis gali neužmegsti kontakto su ligoniu dėl vidinio antagonizmo; 2. Neskiria pakankamai laiko apklausti ar išklaudyti, ypač kai laukiamasis pilnas žmonių; 3. Nekreipia dėmesio į kai kurias smulkmenas, kurios gali tikrai nurodyti susirgimo priežastį; 4. Gydytojas gali neturėti jokio patyrimo vieno ar kito susirgimo atveju.

Yra ir daugiau sąlygų tiek iš ligonio tiek iš gydytojo pusės kliudančių surasti tikrąją susirgimo priežastį, bet aukčiau paminėtos priežastys bus pakankamos sudaryti bendrą vaizdą.

Kai kur ir visas sąlygas turint ir jas gerai išpildant vistiek sunku, o kartais ir visai negalima surasti tikrąją susirgimo priežastį. Tai ga-

li atsitikto dėl: 1. Atsitiktino priežasties pasitaikymo; 2. Priežastis labai nežymi; 3. Sąlygų pasikeitimo po įvykusio susirgimo ir panašiai.

Bijodamas labai užtęsti pereinu prie **poros pavyzdžių** pasitaikiusių mano praktikoj, kur susirgimo priežastis buvo susekta tik atsitiktinai.

I. Ligonė 12 metų mergaitė. Ją atvežė anksčiau rytą į mano ofisą. Skundžiasi galvos skaudėjimu, bloginimu ir vidurių skaudėjimu. Praėjusią naktį ji su šeima grįžo namo aplanke gimines kitoj valstijoje. Dar automobilyje jai pradėjo skaudėti galvą ir kelis kartus vėmė. Prieš pasiekdami namus ligonę nuvežė į vietinės ligoninės „emergency room“. Ją egzaminavęs gydytojas pasakė, kad tai „car sickness“. Panašus dalykas atsitiko ligonei prieš kelias savaites, taip pat po keliavimo automobilyje, bet tada nebuvo kreiptasi į gydytoją.

Ją išegzaminavęs nieko ypatingo negalėjau rasti. Taigi ir mano nuomonė buvo: arba ligonė pakely užvalgė ką nors, kas jai pakenkė, arba tai buvo „car sickness“. 24 valandų laikotarpyje ligonė visai susveiko.

Po 4 savaičių vėl buvau pašauktas apžiūrėti tą mergaitę namuose. Ji ir šeima tą rytą grįžo automobiliu iš kitos valstijos. Dar automobilyje ji vėmė. Dabar skundžiasi galvos skaudėjimu ir bloginimu (nausea). Vėl nieko ypatingo negalėjau rasti. Paprašiau parodyti automobilį, kuriuo ji buvo vežta. Automobilis senas. Ligonė visą laiką buvo užpakalinėje sėdynėje viena. Automobilyje po priekine sėdyne nedidelė skylė prie pat dusintuvo, o tas kiauras. Tuoj paaiškėjo, kad ligonė įkvėpavo išmetamų dujų. Ir tai buvo jos susirgimo priežastis. Automobilį pataisė ir ligonė neturi daugiau jokių bėdų po važiavimo automobiliu.

II. Pacientė 20 metų amžiaus moteris, ištekėjusi prieš 6 mėnesius, vietinio simfoninio orkestro sekretorė, mano pacientė 8 pastaruosius metus. Paskutinius kelis metus gydžiau ją nuo reumatinio artrito, kuris reiškėsi įvairių sanarių sutinimais, bet nepalietė širdies. Dar ir dabar ima penicilino tabletes (toks vietinio sveikatos skyriaus patvarkymas).

Pacientė skundėsi, kad jau 7 dienos iš eilės kai nuolat skauda galvą. Niekada prieš

„GYDUOLĖS“

Prof. Ignas Končius

— Nuo sužavėjimo: pasmilkyk sužavėjusio plaukais. Plaukus iškirpk nepastebėtas ir nesišakydamas.

Gerklė penkpirščių žolynę: jei vems - sužavėtas; jei nevems - nesužavėtas, kas nors kitas yra prisimetęs, kas turi panašias į sužavėjimą žymes.

Pats sužavėjimas gali būti labai įvairus, žmogus dažniausiai iš pykčio — keršto sužavi (užkerėja) vaikus. Vaikas pasidaro išblyškęs, nieko nevalgo, blogai miega, susisukęs nei gyvas, nei miręs, ir neguli ir sveikatos neturi. Kiti vemia, karščioja. Kitus mėšlungis trauko. Dar kiti siutinį gauna — daužosi, nepasėdi, nepaguli. Visur jiems negerai, neranda sau vietos.

Panašiai ir sužavėtas gyvulys. Tačiau bendras pažymys — nyksta, silpsta, neturėdamas noro valgyti - gerti, negalėdamas miegoti, bet tarsi visą laiką smuduriuoja.

— Šuniui įkandus: smilkyti žaizdą to paties šuns uodegos plaukais — nepūliuos-neužsimilžs-neužsikrės.

— Rakštį ištraukus, reik smilkyti rūsojančios lininės skepetėlės dumais - greit išgys, neims puliuoti.

— Įpiovus, įkirtus, pradrėskus patepti žaizdą topolio pumpurų tirpiniu.

Pavasarij, vos tik pasirodžius sakotiemis topolio pumpurėliams, prirenka jų, suberia juos į buteliuką ir apipila degtine, geriau spiritu. Toks tirpinys atstoja jodą ir kolodijų — dezinfekuoja ir užlipdo žaizdą bet kokioms bakterijoms įsiveisti.

— Išnirus, nulaužus kaulą, pritveria gluosnio žievelių arba suriša gluosnio žievelėmis apdėję; kietas raištis, kad nesilankstyti, nesikeistų kaulo sudėjimas.

— Sumušus kurią vietą pritverti sutrintus kruvauninkus.

— Prie pūliuojančios žaizdos pritveria trauko lapus — ištraukia pūlius.

— Prie skaudulių deda tepalą iš muilo, medaus, svogūno. Kartais pasitenkina vien svogūnu: pakeptą svogūną ir vos išlaikomai karštą, per pusę perpiovę, deda prie skaudulio. Sako, skaudulys greit nunoksta, pranyksta skausmas ir opa ima gyti.

— Vaipsvai įkandus, ištrauk gylį, trink žeme, atplėšęs veleną.

— Panašiai ir bitei įkandus. Čia trina medum.

tai neturėjo tokio skaudėjimo. Miegoti gali, tik kasdien vartoja daug aspirino, kad sumažintų galvos skaudėjimą. Bet galvos skaudėjimas vis tiek nepaieina. Eina kasdien į darbą. Ji tvirtino, kad darbe jokių pasikeitimų nebuvo, šeimoje taip pat, mėnesines turėjusi prieš 12 dienų. Egzaminuodamas ją jokios ypatingos priežasties galvos skaudėjimui rasti negalėjau. Daviau analgetikų ir trankvilizatorių. Už 3 dienų ligonė vėl ofise, sako, kad dabar beveik blogiau: stipresnis nuolatinis galvos skaudėjimas, net ir kartais bloginimas prisidėjo. Patariau nedirbti ir daviau stipresnių analgetikų. Už 2 dienų ji vėl ofise su tvirtinimu, kad nieko negeriau, net truputį blogiau. Po apžiūrėjimo, nieko įtartino ir nieko nenormalaus neradęs, patariau jai gulti ligoninėn, kur ir neurologas galės ją apžiūrėti. Gi dabar jos galvos skaudėjimo priežastis man nežinoma. Ji sutiko. Prieš išeinant ji pasakė, kad jos adresas dabar kitas.

— Nuo kada gyvenate naujame bute? — klausiu aš.

— Penkias dienas prieš pradėdant galvą skaudėti — sako ji.

— Koks buto šildymas? — mano klausimas.

— Dujos, — atsakė.

— Ar kaminas yra ventiliuoti?

— Yra.

— Ar nejautei kambaryje kada dujų kvapo? — klausiu aš.

— Ne,,

Čia įsikišo jos vyras ir sakė, kad jis lyg ir jautęs kai kada šildymo dujų kvapą bute.

Tuoju man kilo įtarimas, kad tai gali būti apsinuodijimas šildymo dujomis. Ligonę pasiunčiau į laboratoriją methemoglobinui tirti, kuris buvo rastas, o jos vyras pašaukė šildymo dujų kompanijos tikrintojus, kurie rado skilusį dujų vamzdelį. Ligonė nuo to laiko nesiskundžia galvos skaudėjimu.

— Dantims skaudant, rakinėk žaltalankio šakele — ištrupės. Sukąsk peilį ir vervink seiles lauk. Šutinamų avių garais kaitink ir gomurį ir žandą.

— Gerklei skaudant, kvėpuok šutinamų kanapių garais. Aprišk sena neplauta vilnone kojine, pripiltą karštų pelenu. Aprišk šilkinė skarele. Gargaliuok šiltu pienu.

— Gyvatei įkandus, gerk rūgusį piena. Pritverk prie įkastos vietos taboką su rūgusiu pienu.

— Susišaldęs gerk liepos žiedų su ramunėlėmis žolynės, gulk ir gerai apsiklostyk, kad išsprakaitotumei.

— Širdžiai pasilpus, gerk ažkabardžių-konvaliarijų žolynę, graužk valerijonų šaknelę.

— Kad neužsikrėstumėi kokiomis ligomis, visuomet turėk kišenėje gurgždžio šaknį arba ajerų šaknelę ir vis atsimindamas pagraužk-pakrimsk - pačiulpk.

— Kad karvė kruvinąja nesirgtų, išpiauk tretijį narelį iš uodegos.

— Kad užandėmis arkliai nesirgtų, pakabink prie balkio tvarte šarką (žinoma, negyvą), arba prie sienos šešką (nulupus odą) prikalk arklių tvarte, geriausia - prie iš vidaus pusės staktos, kur dažnai būna kryželis prikaltas, žinoma, pagaliau belieka to šeško vieni kaulai, kurie veikia ir toliau.

— Londounis. Užsimelžia panagė. Didelis skausmas. Užsimilžimas eina aplink nagą. Neina nagas. Pūliavimas tarsi negali pro odą prasimušti. Pirštui nauagus, londounei prisimetus, žmonės nemiega naktimis dėl skausmo, nepastovi, laksto po laukus. Sako, iš proto kraustosi. Sopoluiui - gylai pamažinti, kad greičiau būtų sustabdytas tvinkčiojimas, kad pribrestų skaudulys, deda karštą svogūną, vašką su muilu ir taukais. Tačiau, votis neklauso. Savo greičiu tenoksta. Bet išpūdis, kad niekuomet nepasibaigs, nes plečiasi pamažu ir eina tolyn, sveiką vietą apkrėsdama.

Nežinoma, nuo ko lodounis prasideda, ar parakštinus, ar kokiems purvams į padurtąją panagę susimetus.

— Dedervinė. Ant rankų, ant veido, tarsi iš vieno taško, plečiasi odos liga, parauduoja, plaišėja, niežti.

Kad nesiplėstų, reik aštria adata apvesti ligos apimtą vietą, įbrėžiant odą ligos šaknims nutraukti. Per įbrėžtąją odą liga nebeperina.

Negaudama naujos vietos, ima pati nykti, tarsi maisto nebeužtekdamą.

Gera yra tepti rasa nuo lango. Kai verda valgyti, langai aprasoja, tai ta rasa nugydo.

— Vortinklė. Smarkiai įpiovus ar įkirtus, kraujui sustabdyti vartoja vortinkles.

Buvau su kirviu nukirtęs kairiosios rankos piršto galą (6-7 metų). Kraujas trykšdamas bėgo. Tėvas sako: graibyk tuo pirštu iš kampų vortinkles. Taip ir dariau. Didokas pasidarė pirštas. Kraujas nustojo tryškęs pro vortinklių sluoksnius. Vortinklės dulketos, kažin kiek metų išbuvusios trisienio kampuose (trisienis — tarp arklių ir karvių tvartų buvęs „numš“). Po kokių dvejetos savaičių ar daugiau kažkaip pauosčiau tą piršto galą — dvokia. Tuomet prie mamos. Sako: kišk į vandenį, atmirkys vortinkles. Nuėjau prie tvenkinio atsisėdau ir, įmerkęs į vandenį pirštą, laikau, laiks nuo laiko mėgindamas numauti tas sukietėjusias nuo sudžiūvusio kraujo vortinkles. Pagaliau kažkaip numoviau. Atmirko ne per vortinkles, bet per „pirštą“. Kieta makštis, galėjai ja langą išmušti. Piršto galas pabalęs ir jau ėmęs pūti — dvokia dvėseliena. Neapipuvęs tik gyslos galas; jis per gerą nago juodymę išsikišęs. Bijojau jį nupiauti, kad vėl neimtų trykšti kraujas. O piršto galo mėsos nupuvusios.

Greit pagijo be jokių vaistų. Skausmo jokio nebuvo — piršto galas apmiręs. Ir šiandien tas galas nėra apvaliai užaugęs.

— Viduriai. Viduriams sugedus, geriausias vaistas trejos devynerios. Vaikams duoda liepsnoje deginamą žąsies plunksną — tą anglį valgyti. Neblogas skonis — traška tarp dantų, kad tik saldžios anglelės. Vaikams patinka — patys degina, patys valgo. Nuo viduriavimo gera yra vartoti lapės mėšlo arbatėlę (mėšlas turi būti ant akmens rastas).

— Nuo pilvo skaudėjimo: suvalgyk 3, 5, 7 pipirus, tik būtina nelyginį skaičių.

— Nuo vidurių piūties, duoda kiaulės mėšlą, virtą, kaip kavą. Reik tą mėšlą pagauti, kad ant žemės nenukristų. Esu gavęs — niekaip negalima nuryti, muša atgal. Duoda šiltą gerti, užima duodamajam burną. Gavęs tų vaistų visą amžių atsimesna, bet nebeserga.

— Inkstai. Kai pasireiškia kokie inkstų negalavimai, duoda gerti kanapių pieno.

— Žaizdoms gydyti dar vartoja alijoš aus lapus: sumuša, sutraiško ir duoda gerti su pienu. duoda juos ir širdžiai nesveikaujant. Tri-

na tais lapais skaudančius sąnarius, kai koks nors reumatas užpuola ar apskritai kai skauda kaulai ar raumenys.

— Kai paršeliai needrūs, duoda jiems sukapotos gyvatės gabaliukų jovale. Žmonėms duoda tik gyvatynės (gyvatė užpilta degtine) po stiklelį nuo visokių negalavimų.

— Nuo „nuveizėjimo“. Geria penkpirščių žolynę. Jei jauti, kad tave „užčeravojo“ — nuveizėjo, sužavėjo, tuoj praryk druskos žiupsnelį, tik greit, tik skubėk kad „čėrai“ pirmi nepatektų į tavo vidurius.

— Nuo suskio - niežų. Kepamąją duoną iš krosnies išėmus, reik įsilysti į krosnį ir kentėti, kiek tik galima iškentėti karštį. Visai nusilpus, išlysti ir išsitepti žibalu. Taip pakartoti, kolei niežai nunyks.

— Nuo šlapinimo į lovą. Praryti dvi gyvas peles. Apvyniojus į paklodę su „mėnuliu“, istumti į bobinčių, kad žmonės matytų. Sako, tai tik pasileidimas, reik tik gerai sugėdinti ir pames tą „paprotį“.

— Didelės dėmės ant kūno (tarsi apgamai) atsiranda, kai neščia moteris, matydama gaisrą, pakaso kurią savo kūno dalį.

— Apgamai, jeigu jie pačiam nematomoje vietoje, reiškia žmogaus laimingumą. Kas turi daug apgamų, tas irgi laimingas.

— Kad vaikas gimtų su „zuikio“ lūpa — su perskelta lūpa, reik, susibarus su neščia, kai ji peržengia slenkstį, kirsti kirviu į tą slenkstį ir pasakyti: kad tavo vaikui taip lūpa praskiltų.

— Akims traiškanojant, plauk tyro šaltinio vandenu.

(tęsinys kitame numeryje)

Šv. Kristupas
Ados Korsakaitės-Sutkuvienės
litografija.

Iš dabartinės okupuotos Lietuvos gyvenimo

Paskutiniaisiais metais atvažiuoja žmonių iš Lietuvos į Kanadą, į Jungtines Amerikos Valstybes ir įvairius Vakarų Europos kraštus. Kartais galima su tais žmonėmis atvirai ir nuoširdžiai pasikalbėti lietuviškais reikalais, nors kai kurie tie atvažiavusieji būtų net pareigūnai Lietuvoje. Suprantama, tokių atvirų pasikalbėjimų nedažnai pasitaiko, nes iš Lietuvos atvykusieji, kurie vėl turi sugrįžti, labai vengia viešumos ir bet kokių liudininkų; jie saugojasi ištarti atviresnį žodį, jeigu nesti tikri, kad pokalbio dalyvis iš laisvojo pasaulio niekad nepaminės jų vardo viešai. Pateikdamas tokiuose pokalbiuose surinktas žinias, nei pavardžių, nei laiko ir vietos neminėsiu, kad nebūtų mūsų žmonėms Lietuvoje pakenkta, ir kad nebūtų eventualiai pasitarnauta Lietuvos okupanto agentams. Iš savo pasikalbėjimų paminėsiu tik tokią informaciją, kurios tikrumu netenka abejoti. Būsiu trumpas ir surinktas žinias sudėsiu į klausimus ir atsakymus. Tas žinias dedu į dvi dalis. Pirmoji dalis — apie Lietuvos genocidinį rusinimą, antroji dalis rodo okupanto užmačioms rezistenciją, masinį pasipriešinimą. Visi klausimai ir atsakymai suformuluoti trumpai be komentary, komentarus tepadaro skaitytojas.

I. Lietuvos genocidinį rusinimas.

Klausimas. Kodėl Mažoji Lietuva, Karaliaučiaus sritis, atplėšta nuo Lietuvos ir prijungta prie Sovietų Rusijos?

Atsakymas. Norėta išvengti masinio Lietuvos kolonizavimo rusais. Jeigu dalis Lietuvos gyventojų būtų buvusi perkelta į ištuštėjusią Mažąją Lietuvą, tai į atsiradusias Lietuvoje tuščias vietas Maskva būtų privežusi daugybę rusų.

Klausimas. Ar Lietuvos okupantas rusina Lietuvą?

Atsakymas. Taip. Maskva be atvangos ir brutaliai įvairiausiomis priemonėmis platina Lietuvoje rusų kalbą ir engia Lietuvos gyventojų gimtąją lietuvių kalbą. Trumpu pranešimu neįmanoma apžvelgti okupanto genocidinių užmačių Lietuvoje. Tepamonėsiu tik kelis pavyzdžius.

Jau kelinti metai Maskva reikalauje reika-

lauja, kad į Lietuvos universitetus, akademijas, institutus būtų priimama į pirmąjį kursą bent 25 studentų grupės iš nemokančių lietuviškai. Tikslas aiškus: tokioms studentų grupėms paskaitos turėtų būti skaitomos rusiškai. Maskva į Lietuvos mokyklas galėtų prigabenti visokių maskolių mokytojų. Lietuvoje toms maskolių užmačioms mėginama patylomis priešintis: tai studentų lietuviškai nemokančių pritrūksta, tai tie patys nemokantieji antrais ar trečiais metais pramoksta lietuviškai ir nebelieka reikalo paskaitoms rusų kalba. Bet tyli kova su nuožmiu maskviniu okupantu sunki ir nelygi. Okupantas, lietuviybės smaugėjas, pamaži laimi. Štai, pav., šiuo metu Lietuvoje jau net 23-se specialiose mokyklose įvairių specialybių dalykai dėstomi nebelietuviškai, o rusiškai. Taip Lietuvoje palaiapsniui užgniauziama lietuvių kalba ir pakeičiama rusų kalba.

Klausimas. Kaip okupantas elgiasi Lietuvos rytų žemėse?

Atsakymas. Stengiasi Lietuvos rytus visiškai surusinti. Antai rytinė Lietuvos dalis su Rūdnios apylinkėmis nuo Lietuvos atplėšta ir priskirta sovietinei Gudijai. Prieš porą metų Lietuvos universiteto prof. T. Ivanauskas (zoologas) vasaros atostogų metu buvo nuvykęs į tos Rūdnios apylinkes. Kaimų gyventojai lietuviai tekalbėtų lietuviškai, skundėsi prof. Ivanauskai, kad neturį lietuviško rašto, o jų vaikai neturį jokios lietuviškos mokyklos. Prof. Ivanauskas surašė prašymą, gyventojai pasirašė ir nusiuntė Gudijos vyriausybei, kad leistų lietuvišką mokyklą. Gudijos švietimo ministeris Morozovas, kuris gyveno ne Gudijoje, bet pačioje Maskvoje, sukėlė daug triukšmo: jis pakaltino prof. Ivanauską priešsovietine propaganda ir reikalavo, kad sovietinė Lietuvos vyriausybė tą prof. Ivanauską „sutvarkytų“. Verta paminėti, kad kitais metais, kai buvo prof. Ivanausko 85 metų amžiaus sukakties minėjimas, iš Rūdnios apylinkės kaimų atvyko gausios lietuvių delegacijos su dovanomis, kurias įteikė prof. Ivanauskui. Tos delegacijos Lietuvos gyventojų buvusios džiaugsmingai sutiktos.

Klausimas. Kaip buvo vykdomi išvežimai į Sibirą po II pasaulinio karo?

Atsakymas. Jie buvo labai gausūs, bet gal ne tiek žiaurūs, pav., jau buvę rūpinamasi maistu ir net medicinos pagalba; buvęs išleistas slaptas įsakymas bėgančiųjų nešaudyti.

Klausimas. Kas paaiškėjo apie pabaltiečius po Stalino mirties?

Atsakymas. Garsusis Chruščiovo pranešimas buvo išspausdintas labai slaptame pranešime ir išsiuntinėtas komunistų partijos centrams. Vienas toks raštas pateko į Paryžių ir buvo išspausdintas ir pasaulis sužinojo to rašto turinį: Visi pabaltiečiai — lietuviai, estai, latviai — turėję būti iš savo tėvynių iškraustyti ir išmaišyti po visą Rusiją ir Sibirą, kad niekur nebeliktų pabaltiečių tautinių grupių.

Klausimas. Kas vyko Lietuvoje Berijos valdymo laikais?

Atsakymas. Po Stalino mirties labai trumpą laiką Berija buvęs paėmęs valdžią į savo rankas. Tada Berija davęs griežtą įsakymą, kad visi rusai atėjūnai koveikiausiai išvažiuotų iš Lietuvos. Tris dienas trukęs paniškas atėjūnų maskolių bėgimas į Rusiją. Per tas tris dienas visi Lietuvos keliai buvę užsikimšę ir traukiniai prisipildę bėgančiais atėjūnais. Per tą laiką apie trečdalį tų atėjūnų spėję išbėgti. Ir niekad į Lietuvą jie daugiau nebegrižę. Manoma, kad visi atėjūnai būtų išvykę, jei Berija nors kokią savaitę ilgiau būtų valdęs. Spėliojama, kad tuo įsakymu Berija norėjęs išigyti mažųjų tautų palankumą. Per tą patį laikotarpį buvę tūkstančiai enkavedistų iššaudyta; buvę sušaudyti ir tokie Lietuvos budeliai, kaip antai Dekanozovas ir ilgametis Maskvos pasiuntinys Lietuvai Pozdniakovas.

Klausimas. Kodėl Lietuvos lankytojų neleidžia iš Vilniaus į Lietuvos kaimą?

Atsakymas. Tikslai grynai Maskvos įsakymas. Lietuvos policija, lietuviai komunistai ir valdžios žmonės nepritaria tiems suvaržymams, bet vistiek turi klausyti Maskvos. Lietuvoje net lietuviai komunistai palankiai žiūrėtų, jeigu laisvojo pasaulio lietuviai vartytų viešą akciją prieš tuos Maskvos suvaržymus.

Klausimas. Ar pavojinga į užsienį rašyti laiškus?

Atsakymas. Ne. Dabar niekas nebaudžiamas už korespondenciją su Vakalais.

Klausimas. Kuri knyga okupuotoje Lietuvoje yra turėjusi didžiausią pasisekimą?

Atsakymas. Knyga, kurioje buvo aprašyta, kaip vokiečių okupacijos metais lietuviai gelbėdavo žydus nuo žudikų hitlerininkų. Knyga buvusi išpirkta per 2 dienas; trečią dieną jau niekur nebuvę galima jos gauti. Leidimą šiai knygai spausdinti Maskva kelerius metus vilkinusi.

Klausimas. Ar pasitaiko rusų aukštų pareigūnų, kurie būtų palankūs lietuviams?

Atsakymas. Pasitaiko, bet nedažnai. Pav., prieš kelerius metus buvo Lietuvai paskirtas vyriausias politrukas (prie ministerių kabineto), pavarde Šarkov. Jis pasisakęs, kad truputį mokąs lietuviškai. (Gal jo tėvas yra buvęs Šarka ir išvirtęs į Šarkov?) Rodęs noro su lietuviiais kalbėtis lietuvių kalba. Bet šis politrukas po trumpo laiko iš Lietuvos dingęs be pėdsakų. O bauriausias Lietuvos priešas Maskvoje — Suslovas; tai lyg antras Sierovas.

Klausimas. Ar gerėja Lietuvoje ekonominis gyvenimas?

Atsakymas. Taip, ypač žemės ūkyje. Daug kur net tolimuose užkampiuose kolchozninkai jau turi elektrą ir dujas maistui pasigaminti. Lietuvos keliai esą geriausi visoje Sovietų valdomoje teritorijoje. Kolūkiečių pajamos, uždariai gerėja. Dabar greta paprastų rublių dar atsiradę kitokių — certifikuočių rublių, kuriuos giminės nuperka už dolerius ir atsiunčia. Su šiais rubliais esą galima pirktis vadinamose dolerinėse krautuvėse. Pav., jei dolerinėje krautuvėje megztukas atsieina 6 certifikuotus rublius, tai paprastoje krautuvėje toks pats megztukas atsieina apie 50 paprastų rublių. Už vieną dolerį privačiai esą mokama apie 3 rublius, o kur stambesnis banknotas — net po 5 rublius.

Klausimas. Kuri šiandien Lietuvoje didžiausia blogybė?

Atsakymas. Baisi, besaikė girtuoklystė. Net lietuviai komunistai mano, kad pirmiausia reiktų kovoti ne su religija, bet su girtuoklyste.

Klausimas. Kuri kalba Lietuvoje vartojama suvažiavimuose?

Atsakymas. Sajunginiuose suvažiavimuose — rusų kalba, respublikiniuose — lietuvių. Jeigu į respublikinius suvažiavimus ateina rusų ar kitų svetimtaučių, jie sodinami už „garbės stalo“; kiekvienam priskiriamas lietuvis vertėjas. Bet pav., ir respublikinis mokytojų suvažiavimas Kaune 1968.III.25-26 kalbos atžvilgiu virto pusiau rusišku, nes buvo privažiavę daug delegatų iš kitų „respublikų“.

Klausimas. Kaip išrodo Lietuvos centrinės įstaigos tautiniu požiūriu?

Atsakymas. Paskutiniaisiais metais policijoje ir kitose įstaigose lietuvių nuošimtis padidėjo; bet pramonėje rusai labai daugėja. Beveik visos Lietuvos centrinės įstaigos, ministerijos, jau paverstos Maskvos ministerijų skyriais. Pav., iš 25 Lietuvos ministerijų tik 5, skirtos smulkiems ir mažai reikšmingiems vietos reikalams, dar tebėra lyg ministerijos, o 20 kitų ministerijų jau paverstos Maskvos atitinkamų ministerijų skyriais, jos neturi jokio savarankiškumo ir tevykdo Maskvos įsakymus.

Klausimas. Kaip Lietuvos okupantas elgiasi su bažnyčiomis?

Atsakymas. Dalis bažnyčių skursta, o kitos išniekintos (desakruotos). Pavyzdžiai: Vilniuje Šv. Mykolo bažnyčia, pastatyta 1597 metais, paversta į dirbtuves, o jos 7 aukštos meninės vertės altoriai sunaikinti. Kaune Šventos Trejybės bažnyčia išniekinta, vartojama pasilinksminimams, šokiams. Vilniuje desakruotos išniekintos Bazilijonų, Misionierių, Visų Šventųjų, Šv. Jono, Šv. Stepono, Šv. Kotrynos, Bernardinų, Šv. Jokūbo, Šv. Kazimiero, Katedra; Kaune — Šv. Jurgio, Jėzuitų, Igulos, Pažaislio. Čia įsidėmėtinas vienas dalykas: kai okupuotoje Lietuvoje turinčiomis didelės architektūrinės reikšmės bažnyčioms nesirūpinama, o Maskvoje cerkvės remontuojamos, jų bokštai auksuojami.

Klausimas. Kaip okupantas elgiasi su mokslininkų laipsniais, kurie buvo įsigyti Laisvoje Lietuvoje ar Vakarų Europoje?

Atsakymas. Nepripažįsta. Nors Pabaltijo kraštai kultūriniu požiūriu stovi žymiai aukščiau už Rusiją, bet Maskvos vykdomoji diskriminacija padarė tai, kad, pav., 1966 m. Lietuvoje mokslo laipsnių būta tirs kart mažiau negu

atsilikusioje Rusijoje, žinoma, skaitant nuošimčiais.

II. Lietuvos rezistencija okupantui.

Klausimas. Ar stiprėja Lietuvoje nutautimas?

Atsakymas. Reiškinyms priešingas: tautinis atsparumas auga ir stiprėja.

Klausimas. Kaip rusai bendrai žiūri į lietuvius?

Atsakymas. Lietuvių kultūrinis pranašumas visur jaučiamas, ir patys rusai tatai pripažįsta. Rusų jaunimas greit pramoksta lietuviškai, ir didelė dauguma jų moka lietuviškai kalbėti. Lietuviukai (lietuvių vaikai) pajuokia ruselius ir įvairiai pravardžiuoja, pav.: ruskis — bedruskis, ne mūsų vieros... ir t. t. Žinoma net tokių atsitikimų, kad ruskelis, lietuviukų pajuokiamas, savo motiną klausia: „Mama, kodėl tu mane pagimdei rusu?“

Klausimas. Ar vyksta iš Lietuvos emigracija į Rusiją?

Atsakymas. Tokios emigracijos beveik nėra. Išvyksta toksai elementas, kurį amerikona vadina bomais. Lietuvos valdžia tokiems išvykti padeda. Vasarą esti lietuvių studentų, kurie vyksta į Rusiją uždarbauti, kad, prasiėjęs mokslo metams, toliau galėtų tęsti savo mokslą. Bėga ir kai kurie sportininkai į įvairias Rusijos komandas.

Klausimas. Ar pasireiškia nusistatymas prieš rusus?

Atsakymas. Nusistatymas prieš rusus yra bendras, masinis reiškinys. Net pačioje kompartijoje tasai nusistatymas patyliai reiškiasi lietuvių komunistų tarpe.

Klausimas. Kaip bendrai žiūrima Lietuvoje į aukštus valdžios pareigūnus lietuvius?

Atsakymas. Gyventojų nuotaiką šiuo klausimu esą galėtų apibūdinti posakis: neklausyk, ką sakau, bet žiūrėk, ką darau.

Klausimas. Ar stoja lietuviai į kompartiją?

Atsakymas. Stoja, kad galėtų apsiginti nuo maskolių įvairiausių užmačių.

Klausimas. Ar dažnos Lietuvoje mišrios vedybos su rusais?

Atsakymas. Labai reti atsitikimai.

Klausimas. Kaip žiūrima Lietuvoje į Amerikos ir Kanados lietuvius turistus?

Atsakymas. Į senuosius išseivius, kurie dabar viskuo Lietuvoje žavisi, žiūrima su pašaipu. (Jie vadinami naftaliniu). Labai vertinami lankytojai iš susipraturių lietuvių tarpo.

Klausimas. Mes tremtyje turime net 35 tomų lietuvišką enciklopediją. Kodėl okup. Lietuvoje teleidžiama tik 3 tomų enciklopedija?

Atsakymas. Lietuvoje buvę užsimota išleisti didelę, apie 30 tomų enciklopediją, bet kai paaiškėję Maskvos kėsiai, kad toje enciklopedijoje būtų rašoma daugiausia apie rusus, pačių lietuvių buvę sutarta pasitenkinti tik maža, trijų tomų enciklopedija.

Klausimas. Už ką rašytojas K. Boruta buvo ištremtas į Sibirą?

Atsakymas. Už „Baltaragio malūną“. Tame veikale okupantas įžiūrėjo lietuvių patriotinį kurstymą.

Klausimas. Kaip žiūrima Lietuvoje į tariamą istoriką J. Žiugždą?

Atsakymas. Visi, net lietuviai komunistai, laiko jį šlykščiu okupanto pataikūnu ir lietuvių tautos istorijos klastotoju. Dar Stalino laikais mūsų istorikas prof. Augustinas Janulaitis Vilniuje, lietuvių - rusų istorikų suvažiavime, Žiugždą išvadinęs Lietuvos istorijos klastotoju. Už tokį Žiugždos pasmerkimą kompartija prof. Janulaitį tuojau išmetusi iš Lietuvos Mokslų Akademijos.

Klausimas. Kaip Lietuvos okupantas pasielgė su buvusiais Kauno VD Universiteto profesoriais?

Atsakymas. Kai kuriems iš jų buvę pasiūlyta toliau profesoriauti, bet buvę pareikalauta, kad jie savo paskaitose smerktų buvusią Lietuvos Respubliką. Tie iš jų, kurie nesutikę viešai niekinti buvusios Laisvos Lietuvos, iš profesūros buvę išmesti.

Klausimas. Kaip kitų sovietinių respublikų gyventojai žiūri į rusų okupantą?

Atsakymas. Vienur nemėgsta, kitur tiesiog neapkenčia. Pav., kai rusai aneksavo Suomijos Kareliją, iš ten pasitraukė į Suomiją visi kareliai, apie 600, 000 žmonių; net ir visi kareliai komunistai pasitraukė į Suomiją. Vos keli seno amžiaus gyventojai bepasilikę. Išėdami kareliai viską sunaikinę, sudeginę, kad iš jų turėto turto nieko neliktų rusams.

Ypač nekančiami esą rusai Gruzijoje. Tenai niekur nesą rusų raidėmis ar rusų kalba jokių viešų užrašų; viskas rašoma tik gruzinų rašmenimis, kurių rusai nemoka perskaityti.

Žinomas štai toks labai būdingas atsitikimas. Keli lietuviai atostogų metu buvę nuvažiavę į Gruziją. Grįždami atgal, prie Tbilisi miesto norėję nusipirkti benzino. Prie benzino stoties stovėję ir laukę ilgiausia eilė automobilių, kuriais važiavę rusai. Buvusi karšta diena. Benzino stoties tarnautojas gruzinas rusams pasakęs, kad tokio karščio metu jis nedirbsias, atsigulęs į paunksnį ir keleiviams rusams pasakęs laukti, kol saulė nusileis. Tie mūsų lietuviai keliauninkai nutarę pasikalbėti su tuo gruzinu. Kai tasai patyręs, jog su juo kalba ne rusai, o pabaltiečiai ir lietuviai, tuojau atsikėlęs, pripylęs jiems benzino ir pasakęs, kad pabaltiečiai — „tai mūsų draugai, o tie rusai tegu palaukia, kol saulė nusileis“. Rusai protestavę, reikalavę skundų knygos. Gruzinas jiems ramiai atsakęs: „Rašykite skundus; jei skundų knyga pasibaigs, duosiu naują knygą.“

Klausimas. Kodėl po ilgo laiko okupantas Lietuvoje vėl buvo pradėjęs politines bylas už tariamus veiksmus, padarytus dar vokiečių okupacijos metais?

Atsakymas. Čia pasitarnavo Rytų Vokietijos Ulbrichtas. Kai 1944 m. vokiečiai pradėjo trauktis iš vadinamojo Ostlando, tai vokiečių geštapininkai, nebespėdami išsigabenti visų bylų, sudėję jas į dėžes, aplieję smala ir paskandinę ežeruose, jiems žinomose vietose. Po karo tie hitlerininkai, kurie dabar ištikimai tarnauja jau Rytų Vokietijos komunistams, vėl nuvykę į tą Ostlandą, išsigriebę iš ežerų bylas, parsivežę į Rytų Vokietiją, o dabartinis Maskvos pastumdėlis Ulbrichtas hitlerininkų pargabentas bylas perdavęs Maskvai. Taip Maskvos agentai vėl pradėję fabrikuoti naujas bylas.

Lietuvis

PASAULIO IR AMERIKOS LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SAJUNGOS VEIKLA

CENTRO VALDYBA

Pirmininkas H. BRAZAITIS, M.D.

35210 Maple Grove, Willoughby, Ohio 44094

Sekretorius D. DEGESYS, M.D.

10612 Lake Shore Blvd., Cleveland, Ohio 44108

New Yorko Lietuvių Gydytojų D-jos narių ir svečių susirinkimo įvykusio spalio 26 d., 1968 dr. P. Legecko rezidencijoje 85-19 164th St. Jamaica, N. Y.

Protokolas

Susirinkime dalyvavo 18 gydytojų ir 36 svečiai. Pirmininkas dr. V. Avižonis, sekretorius dr. M. Žemaitienė.

Susirinkimo pradžia 7.30 v.v. Susirinkimą atidarė D-jos pirm. dr. V. Avižonis pabrėždamas šios dienos susirinkimo svarbą pristatant dr. A. Budreckio išleistą knygą „The Lithuanian Revolt 1941, kuri buvo parašyta magistro laipsniui gauti. Knyga apima Lietuvos partizanų sukilimą 1941 m. birželio mėn. Kadangi dokumentai liečią tą temą nyksta yra svarbu išlaikyti ateinančioms kartoms tikslų aprašymą to mūsų svarbaus istorijos įvykio. Dr. Budreckio tezė atkreipė lietuvių gydytojų dėmesį ir gydytojų susirinkime buvo iškelta sumanymas paremti šios knygos išleidimą. Tema buvo patiekta kaikuriems nariams susipažinti (dr. Kanauka, prof. Brazaitis ir kt.) Gavus jų teigiamą įvertinimą buvo nutarta surinkti pinigai šio veikalo išleidimui. Dalį reikiamos sumos padengė žygininkai, o kitą N. Y. Liet. Gyd. D-ja.

Dr. A. Budreckis, knygos autorius, nupasakojo kaip jam kilo mintis parašyti šį veikalą. Jau 1949 metais susitikdamas su 1941 metų sukilimo liudininkais pradėjo domėtis šiais istoriniais įvykiais, kurie jam padarė didelį įspūdį. 1960 m. rudenį jis nutarė parašyti temą apie lietuvių 1941 metų sukilimą magistro laipsniui gauti. Tema buvo priimta ir apginta Rutgers Universitete 1962 m. Pritariant N. Y. Liet. Gyd. D-jai buvo nutarta knygą išleisti. Universiteto leidyklai atsisakius, motyvuojant, kad is-

Iš k. į d. dr. A. Budreckis, dr. P. Legeckis, dr. A. Narvidas, dr. M. Žemaitienė, dr. A. Goeldnerienė, dr. V. Avižonis, dr. L. Giedraitienė, dr. J. Jankauskas ir dr. B. Jankauskas.

torijos veikalų išleidimas yra ribotas, pagaliau buvo sustota prie Lietuvių Enciklopedijos Leidyklos. Buvo nutarta atspausdinti 1000 egz. 40 knygų autorius su dedikacija dovanoja kiekvienam nariui-aukotojui. Apie 150 egz. buvo išsiuntinėta viešoms bei universitetų bibliotekoms ir atskiriems įtakingiems amerikiečiams bei sovietologijos institucijoms turinčioms vienaip ar kitaip ryšio su Lietuvos klausimu. Dr. Budreckiui baigus žodį jam buvo įteiktas Gyd. D-jos čekis.

Dr. P. Legeckas sveikina atvykusius narius ir svečius ir papasakoja savo prisiminimus ir pergyvenimus iš 1941 m. birželio mėn. įvykių.

Lietuvos Diplomatinijos Šefas St. Lozoraitis sveikina autorių už atliktą taip naudingą ir reikalingą darbą Lietuvos reikalui. Birželio 22 d. 1941 m. sukilimas vadovaujant prof. J. Brazaičiui mūsų tautos istorijoje yra neužmirštas įvykis atskleidžias, kad lietuvių tauta nebuvo

Iš k. į d.: dr. A. Budreckis, Diplomatinijos Šefas St. Lozoraitis, dr. V. Avižonis ir dr. V. Paprockas.

pasidavusi komunistų įtakai ir griebėsi ginklo savo nepriklausomybei atstatyti. P. Lozoraitis pasidžiaugė N. Y. Liet. Gydytojų materialine ir moraline parama šiam veikalui išleisti, o istorija irgi prisimins tą jų pagalbą savo tautai.

Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas pabrėžė 1941 m. sukilimo nepaprastą reikšmę. Sukilimas iškėlė tautos gyvybingumą, kovingumą, bet jis nepasiekė savo tikslo, nes tuo metu visa Europa degė. V. Sidzikauskas pasidžiaugė, kad dr. A. Budreckio veikalas užpildyta svarbi spraga to laikotarpio įvykiuose.

Gen. Konsulas Šimutis pabrėžė autoriaus pasitenkinimą, kad jo veikalo išleidimas buvo remiamas ne kokios politikuojančios organizacijos, bet profesinės gydytojų draugijos. Kons. Šimutis priminė, kad lietuviai gydytojai daug pasidarbavo atgimimo laikotarpiu atkuriant Lietuvos valstybę ir kad N. Y. gydytojai laikydami tą tradiciją, prisidėjo prie dar vieno ginklo kovai su sovietų propoganda.

Prof. J. Brazaitis, vienas iš knygos recenzentų, papasakojo apie savo pirmuosius susitikimus su autoriumi ir apžvelgė jo parašytos knygos reportažinį vaizdingumą, šilumą bei simpatiją, vengiant heroizmo idealizavimo, didvyrių. Jis parodęs pilką žmogų, jaunuolį išaugusį Lietuvoje, kuris ryždamasis tam drasiui žygiui ant savo pečių išnešė tą sukilimą. Ši kny-

ga tai vainikas nepriklausomai Lietuvai, nes ji užaugino žmones su laisvės supratimu ir pasirengusius jai aukotis. Lietuviai gydytojai prisidėdami šia auka jausis kaip dalis tos Lietuvos kuri buvo, yra ir bus. Prof. Brazaitis pabrėžė, kad tie, kurie istoriją kuria — jos nerašo, tas priklauso sekančiai generacijai, šį kartą dr. Budreckio asmenyje. Dr. Budreckis sudėjo didelį indėlį kovoje už laisvę, jo knygos išleidimas sutampa su laisvės kovos metais. Dr. Paprockas pabrėžė, kad šis leidinys užpildys spragą anglų kalba informacijai apie Lietuvą.

Atsistojimu ir tylos minute pagerbtas dr. Kanauka, kuris prisidėjo prie šios knygos recenzavimo, bet nesulaukė jos išleidimo. P. O. Kanaukienė savo žodyje prisiminė savo vyro a.a. dr. Kanaukos puoselėtą seną lietuvišką tradiciją — talkos tradiciją.

Po dr. Budreckio knygos pristatymo sekė dr. I. Giedrikenės paskaita „Phenylketonuria“, kuri atsiliepia į protinį ir fizinį vaikų atsilikimą.

Svarstant einamuosius reikalus dr. Paprockas prašo siųsti medžiagą ir nuotraukas Liet. Gyd. Biuleteniui, kurio No. 1, 1969 yra skiriamas N. Y. apylinkės gydytojams.

Posėdis baigėsi 10 v.v. Sekė vaišės ir pašnekėsiai iki vidurnakčio.

Pirmininkas dr. Vyt. Avižonis
Susirinkimo sekretorė dr. M. Žemaitienė

**Sąrašas atstovų, svečių, pakviestų į New Yorko
Lietuvių Gydytojų Draugijos susirinkimą
įvykusi 1968 m. spalio mėn. 26 d.**

Lietuvos Diplomatinijos šefas p. Stasys Lozoraitis pats pareiškė norą dalyvauti ir suteikė mums garbę, atsilankydamas drauge su Ponia. Lietuvos Generalinis Konsulas p. Anicentas Simutis su Ponia, V.L.I.K. Pirmininkas p. J. K. Valiūnas su Ponia, Lietuvos Laisvės Komiteto Pirmininkas ir Europos Pavergtųjų Tautų Asamblejos narys p. Vaclovas Sidzikauskas su Ponia, N. Y. Apygardos Bendruomenės Pirmininkas p. Aleksandras Vakselis su Ponia, Lietuvių Moterų Klubų Federacijos Pirmininkė p. Vincėta Leskaitienė, ALTO Pirmininkas, Sandaros ir Liaudininkų narys p. Albertas Oslapas su Ponia, Lietuvos Nepriklausomybės Fondo, BALFO ir „Dirvos“ laikraščio atstovė p. Emilija Čekienė, Dr. Algirdo Budreckio knygos „Tautos Sukilimas Lietuvoje 1941 m.“ recenzentas Prof. Juozas Brazaitis, laikraščio „Darbininkas“ atstovas p. Paulius Jurkus, Lietuvių Karo Veteranų Sąjungos Garbės Teismo ir Liet. Teisininkų Laisvajame Pasaulyje Centro V-bos P-kas p. J. Šlepetys su Ponia, žurnalo „Karys“ redaktorius p. Zigmas Raulinaitis su Ponia, lietuvių radio „Žiburys“ direktorius p. Romas Kezys su Ponia, „Tautos Sukilimas Lietuvoje 1941 m.“ autorius p. Algirdas Budreckis su Ponia.

OHIO

• Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos metiniame suvažiavime lapkričio 23 d. dr. K. Vyšniauskas skaitė įdomią paskaitą „Ar tuberkuliozė užmušta“, kuri susirinkusiųjų tarpe sukėlė didelį susidomėjimą ir klausimų.

Po linksmosios programos dalies, kurią nuotaikingai pravedė aktorius Vitalis Žukauskas, suvažiavime dalyvavę draugijos nariai išsirinko

1969 metams naują valdybą, į kurią įėjo: dr. Vladas Adomavičius, dr. Adolfas Baltrukėnas, dr. Jurgis Balčiūnas, dr. Alfonsas Kisielius ir dr. Juozas Šonta.

Gydytojų žmonos, sudarančios pagelbinį komitetą ir šalimais posėdžiavusios, į naują vadovybę išsirinko J. Stankaitienę ir M. Matulionienę.

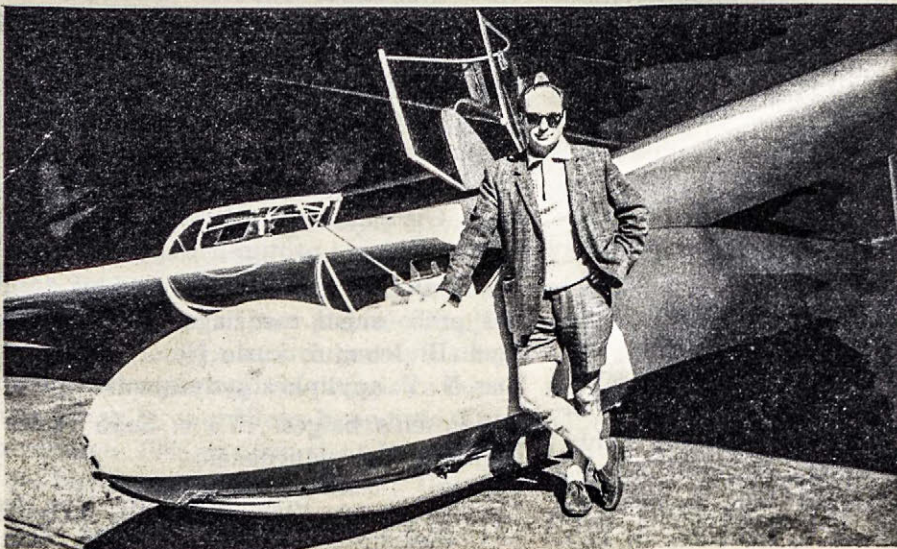
KANADA

• Kanados Lietuvių Gydytojų Draugijos Toronte valdybą sudaro: dr. Ant. Pacevičius — pirmininkas, dr. A. Lukienė — vicepirmininkė, dr. A. Šalkus — vicepirmininkas, dr. A. Dailydė — sekretorius, dr. I. Vingilis — išdinininkas.

AUSTRALIJA

Lapkričio 3 d. Dr. I. ir K. Bagdonavičių naujuose namuose įvyko Sydneyje Lietuvių Gydytojų ir Dantų Gydytojų Draugijos susirinkimas, kurio metu be profesinių buvo aptarti ir kultūriniai lietuvių reikalai, nuspręsta aktyviau remti kultūrinius lietuvių parengimus. Australijoje kas antri metai Kalėdų metu vyksta didelės apimties lietuvių Kultūros Dienos, kurias Gydytojų Draugija finansiškai remia jau kelinti metai. Šiais metais nutarta finansiškai paremti tautinių šokių grupę.

Taip pat buvo išrinkta nauja Draugijos valdyba: pirmininkas Dr. L. Petrauskas, sekretorius — dantų gydytoja G. Kazokienė ir išdinininkė dantų gydytoja O. Grudzinskienė. Naujoji valdyba padėjo buvusiam draugijos pirmininkui Dr. B. Vingiliui už ankstyvesnį vadovavimą.

*Dr. L. Petrauskas —
Sydneyje draugijos
pirmininkas*

KRONIKA

ILLINOIS

- Lietuvių Fondas jau pasiekė pusę milijono.

Šio fondo įkūrėjas yra dr. Antanas Razma. Jis apie L. F. organizavimą pradėjo galvoti 1960 m. pradžioje o vėliau savo mintis išdėstė straipsnyje „Milijono Dolerių Fondas lietuviškam reikalui ir to Fondo parlamentas“, kuris buvo patalpintas „Drauge“ 1960 m. gruodžio 8 d.

Kad L. F. idėja tapo realybe — tai nuopelnas lietuvių gydytojų, nes jie pirmieji atėjo ir su aukomis ir darbu. Dabar yra daugiau kaip šimtas lietuvių gydytojų įnešusių po 1000 dol. ar daugiau. Dr. A. Razma dabar yra Lietuvių Fondo valdybos pirmininkas ir labai aktyviai dalyvauja L. F. siekdamas užbaigti surinkti vieną milijoną. Dr. A. Razma su žmona ir dviem sūnumis gyvena ir dirba Joliet, Illinois. Jo žmona studijavo odontologiją Vokietijoje — o čia augina vaikus ir mokytoja lituanistinėje mokykloje Lemonete.

Vyriausias sūnus Antanas-Gintaras, bebaigęs gimnaziją, žada pradėti šį rudenį studijuoti mediciną, gimnazijoje yra laikraščelio vyriausias redaktorius. Jauniausias sūnus Edmundas-Petras mokosi gimnazijoje 8-toje klasėje.

Dr. A. Razma su žmona buvo pakviesti ir dalyvavo prez. Nixono inauguracijoje, Washingtone.

- Dr. M. Biskienė-Indreikaitė pereiną pavasarį išlaikė specialybės egzaminus „Fiscal Medicine and Rehabilitation“. Ji dirba veteranų ligoninėje, Hines, Ill. ir dar dirba kaip asistent profesor prie Illinois Universiteto. Jos vyras Kęstutis yra inžinierius augina du sūnus ir dukrą.

- Kaip „Hospital Medicine“ lapkričio mėn. aprašo, dr. Milda Budrienė — clinica instructor of medicine, Allergy Clinic, University of Illinois Research and Educational Hospital, aktyviai dalyvavo University of Illinois College of Medicine surengtame simpoziume „Allergic Emergencies“.

- Dr. Petras ir Stefa Kisieliai buvo pakviesti ir dalyvavo prez. Nixono inauguracijoje, Washingtone.

Dr. P. Kisielius yra aktyvus visuomeninėje veikloje: dirba Liet. bendruomenėje, būdamas jau trečią kartą tarybos nariu, yra Lietuvių Fronto Bičiulių vyriausios tarybos narys, Ateitininkų šalpos fondo pirmininkas, daug prisidėjęs savo pagalba prie Dainavos stovyklos įsigijimo ir jos įrengimo.

- Dr. Vaclovas ir dr. Aldona Labokai gavo pakvietimą į prez. Nixono inauguraciją Washingtone. Dr. Aldona Labokienė aktyviai reikėsi Nixono rinkiminėje kampanijoje ir turi daug artimų pažinčių su respublikonų vadais. Aktyviai dirbdama amerikiečių ir lietuvių visuomenėje, ji studijuoja meną ir su savo kūriniais dalyvauja parodose. Baigiant žiemos semestrą ji už savo kūrybą laimėjo dvi premijas, vieną už tapybinę kompoziciją, kitą — už spalvotą figūrą.

Dr. Aldona Labokienė su Illinois senator. E. Dirksen u.

- Dr. Kazys ir Marija Ambrozaičiai buvo pakviesti į prez. Nixono inauguraciją Washingtone. Dr. K. Ambrozaitis dirba ligoninėje kaip reontgenologijos specialistas ir yra aktyvus daugelyje lietuvių organizacijų.

- Dr. Dana Genovaitė Maciūnaitė ir dantų gydytojas Romualdas Mockus buvo sutuokti šv. Kryžiaus bažnyčioje, Čikagoje spalio 26 d. Po vestuvinės kelionės sugrįžo į Kaliforniją tęsti rezidencijas.

Iš k. į d.: dr. E. Ringus, krepšininkas Paulauskas,, žaidęs už Rusiją olimpijadoje Meksikoj, dr. J. Valaitis ir dr. J. Ramonas.

MICHIGAN

● Dr. Vyt. ir Vanda Majauskai atšventė Detroitė savo vedybų 25 metų sukaktį, o dr. Vytautas savo 50 metų sukaktį.

NAUJOJI ANGLIJA

● Profesorės Elenos Liatukienės dantų sveikatingumo tyrimai.

Prieš tris metus National Institute of Health paskyrė jai kreditą (grant) ištirti koks virtas maistas daugiausia kenkia dantų emaliui. Doktorė atliko tyrimus ir spalio 27-31 d., Miami, Fla., įvykusiame Amerikos Dantų gydytojų draugijos suvažiavime pateikė savo užbaigto darbo rezultatus, pavaizduodama juos specialioje jai suruoštoje parodoje, ir ji buvo atžymėta garbės laipsniu — The Certificate of Honor at Scientific Exhibit. Mediciniškame žurnale „The Journal of Dental Research“ greitai laiku pasirodys jos straipsnis apie atliktus dantų gedimo tyrimus.

NEW YORKAS

● 17 sausio New Yorke mirė Vanda Gudavičienė, 87 metų amžiaus, velionies prof. dr. Prano Gudo-Gudavičiaus žmona.

● New Yorke lankėsi atvykusi iš Vilniaus Aldona Markulienė (Januškevičiūtė) — dabartinio Vilniaus Universiteto anatomijos katedros vedėjo prof. Juozo Markulio žmona. Šis gydytojas, penktojo kunigų seminarijos kurso eksklerikas, yra paženklintas kaip MVD agentas ir kaip Lietuvos partizanų išdavikas (žiūr. N. E. Sūdavo „Vienų Vieni“, 230 psl.)

● Gauta žinių, kad sunkiai serga dr. Bronius Sidaravičius, Kauno Medicinos Instituto odos ir venerinių ligų klinikos vedėjas. Diagnozė — stemplės vėžys. Vienas iš New Yorke dirbančių gydytojų savo buvusiam mokytojui pagelbėti išsiuntė chemoterapeutinių vaistų.

● Dantų gydytoja Janina Maurukienė 9 sausio išlipus iš autobuso sulaužė dešinės kojos abu kaulus. Guli ligoninėje.

● Dr. Vytautas Slavinskas, dalininkas Monticello, N. Y. ligoninės, įsigijo trečią toje vietovėje namą.

● Dr. Elena Liatukienė-Kubelskytė yra gimusi Kaune, odontologijos mokslus baigė Vokietijoje. Norėdama įsigyti teises verstis praktika JAV, ji baigė odontologiją Washingtone, Howard universitete, o Michigano universitete igijo magistro laipsnį. Šiuo metu ji yra Howard u-to, Washington, D. C. associate professor, kur ji dėsto pritaikomąją odontologiją bei dantų morfologiją.

Dr. Liatukienė yra paskelbusi eilę straipsnių Amerikos odontologų žurnale, dalyvavo su pranešimais televizijoje, universiteto forume bei skaitė paskaitas iš savo srities Washingtono lietuvių draugijų susirinkimuose.

● Dr. maj. Juozas Manelis, pora metų išbuvęs Europoje, kur jis ėjo Briuselio Nato tarptautinės ligoninės profesinio ir chirurgijos štabo viršininko pareigas, yra paskirtas į garsiąją Washingtono Walter Reed ligoninę, širdies chirurgijos skyrių. Rugsėjo 17 d. dr. J. Manelis buvo priimtas nariu į Amerikos chirurgų kolegiją (FACS).

● Kapt. dr. Kastytis Jucas, 26 m., iš Middletown, Conn. išvyksta į Vietnamą kaip akių ir ausų ligų specialistas.

● Dr. P. Legeckis, arti metų pasisvečiavęs pas savo dukterį Čikagoje ir išsvargintas anūkų, vėl grįžo į savo pastovią vietą — New Yorką ir pradėjo eiti gydytojų draugijos sekretoriaus pareigas.

● Dr. V. Čekas atliekamą laiką skiria žmonai — žurnalistei E. Čekienei, kuri yra pagrindinis variklis anglų kalba leidžiamo monumentalaus veikalo apie Lietuvos praeitį ir dabartį. (Redaktorius A. Gerutis. (Tiražas 1500 egzempliorių).

KANADA

● *Dr. A. Matukas* buvęs karo gydytojas-pulkininkas dirba Woodstock, Ont. Jis gali būti pavyzdžiu mūsų jaunesniai kartai savo energija bei lietuviškų reikalų supratimu. Seniau buvo įstojęs į Amerikos Lietuvių Fondą su \$1000. Dabar davė \$500 dolerių Kanados Lietuvių Fondui. Kanados Lietuvių Fondo Valdybos pirmininkas yra dr. A. Pacevičius.

● Netrukus Kanados Lietuvių Gydytojų Dr-ja galės džiaugtis nauju nariu. Stasys Šalkauskas už poros mėnesių baigia medicinos studijas Toronto U-te.

● *Dr. L. Kuolas* susižadėjo su p. Punlerin ir rengiasi birželio mėnesį apsivesti.

● Dantų gydytojas dr. Gediminas Jočys susituokė su mokytoja Dalia Sakevičiute Toronte gruodžio 28 d. Šventų mišių metu jaunąją porą surišo jaunosios dėdė kun. Jonas Sakevičius, MIC, iš Čikagos. Sveikino žodžiu jaunojo tėvas, teisėjas ir buvęs Lietuvos seimo narys P. Jočys, Toronto šv. Jono parapijos klebonas kun. P. Ažubalis, dr. Z. Danilevičius iš Čikagos ir jaunosios tėvas A. Sakevičius.

● *Dr. E. Jasevičiūtė* dalyvavo Kanados Lietuvių Bendruomenės tarybos suvažiavime ir padarė pranešimą apie Fort William-Port Arthur lietuvių veiklą.

AUSTRALIJA

● Jaunasis *Dr. Gerutis Kišonas*, Dr. V. Kišono sūnus, neseniai tik atšoko savo vestuves. Būdamas Jaunimo Kongrese Amerikoje nusižiūrėjo Žibutę Stroputę, kurią išsikvietė į Australiją mūsų visų džiaugsmui. Ko begalima daugiau trokšti iš Jaunimo Kongreso, jei ne lietuviškų šeimų!

● Šiais metais medicinos mokslus Sydnejuje baigė *Dr. Juozas Miknius*. Jis parodė daug užsispyrimo ir ištvermės, nes studijavo ir dirbo pats vienas be niekeno pagalbos. Mediciną studijuoti buvo pradėjęs dar Vokietijoje — Tuebingene.

● Dantų gydytoja *Jarembauskienė* jau atsigavo nuo ją ištikusio dalinio paralyžiaus. Nors profesiniai ir nedirba, bet lazdele pasiremdama apsitvarko namuose.

● Dantų gydytoja *K. Gumeniukienė* turbūt yra pati vyriausia ir pati jauniausia Sydnejaus gydytojų tarpe. Ji jau du kartus apskrido aplink pasaulį, dar kartą įsitikino Italijos freskų aukšta menine verte, įsitikino Naujosios Zelandijos ir Šveicarijos panašumu ir šiuo metu gilinasi į priešrenesansinę meno istoriją. Ką ji rytoj sugalvos, vėl bus visiems staigmena. Vis tik niekas nepajėgia su ja rungtyniauti visuose frontuose.

● Dantų gydytoja *Nita Grincevičiūtė-Wallis* į paskutinį Draugijos susirinkimą atsinešė ir savo trijų mėnesių dukrelę, norėdama pripratinti prie aktyvaus visuomeninio veikimo nuo pat pirmų dienų. Sakoma, „lenk medį kol jaunas“. Kas iš to išeis — matysim, nes motiną pavyti nelabai lengva. Ji ne tik turi gerai išvystytą privačią praktiką, bet dar augindama sūnų ir laukdama dukrelės įstengė suorganizuoti ir vadovauti Sydnejuje jaunimo liuanistikos kursams. Tai ko galima tikėtis iš dukters!

● *Dr. Irena Bagdonavičienė* neseniai buvo pakviesta Sydnejaus Lietuvių Moterų Socialinės Globos Draugijos skaityti paskaitą. Prelegentė pasirinko temą apie vyresnio amžiaus moterų ligas ir vos nesuardė visos moterų Draugijos, nes po to išsisas dvi savaites nesiliovė telefonas skambinęs — visos paskaitoje dalyvavusios įskaitant ir pačią Draugijos Valdybą pajuto visus paskaitoj girdėtus ligų simptomus. Dar iki dabar ne visas sveikas moteris pasisekė atstatyti ant kojų. Štai ir rezultatai pergeros paskaitos!

● Šių metų Tautos Šventės minėjimas Sydnejuje buvo pavestas suorganizuoti dantų gydytojais *G. Kazokienei*. Norėdama išvengti trafaretinio minėjimų stiliaus, nusprendė minėjimą surengti be paskaitos, dainas be choro, šokius be orkestro. Ta proga p. G. Kazokiene parašė ir surežisavo keturių veiksmų veikalėlį „Lietuvių Tautos Kelias“, kurio atskiras scenas jungė moderatorius piunistui palydint M. K. Čiurlionio preliūdais. Scenoje buvo atskleista lietuvių tautos problemos Mindaugo, Vytauto Didžiojo laikų, atgimimo laikotarpio ir dabarties. Minėjimas užbaigtas entuziastingai aktoriams ir minėjimo dalyviams giedant „Užtrauksim naują giesmę, broliai“.

Dantų gyd. G. Kazokiene
— aktorė ir režisė
su artistais.

KOLUMBIJA

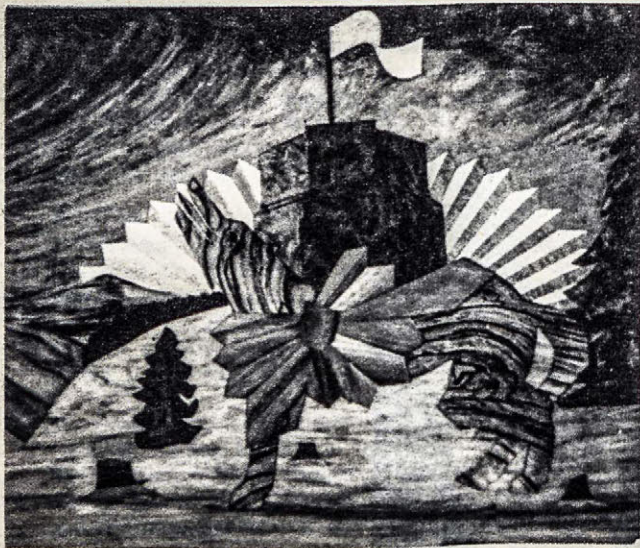
● Dr. Feliksui Prosevičiui suasio 11 d. sukako 84 metai amžiaus. Baigęs Maskvos medicinos fakultetą buvo mobilizuotas į caristinę armiją. Po revoliucijos grįžo į Lietuvą ir čia vertėsi gydytojo praktika. Vėliau buvo paskirtas Tauragės apskrities gydytoju ir tose pareigose išbuvo iki antrosios Sovietų Sąjungos okupacijos.

1950 m. dr. F. Prosevičius emigravo iš Vokietijos į Kolumbiją kur išlaikė egzaminus ir Kolumbijos sveikatos ministerija jam suteikė medicinos daktaro teises; nuo to laiko jis dirba socialinio draudimo ligoninėje. Tose pareigose jis dirba ir šiandien. Nežiūrint senatvės jis yra judrus ir darbingas ir dar nemano išeiti pensijon. Ar tik nebus dr. F. Prosevičius seniausias dar tebedirbąs gydytojo profesioj lietuvis laisvame pasaulyje?

LAOS

● Lietuvaitė medikė dr. Violeta Juodakytė savo jaunystės energiją paskyrė nepaprastai kilniam tikslui: padėti Azijos kraštų atsilikusioms tautoms apsiginti nuo fizinių ligų ir tuo pačiu siekti laimingesnio ir pilnesnio gyvenimo. Jau keletas mėnesių kaip jaunoji medicinos daktarė darbuojasi 50 lovų ligoninėje Ban Houei Sai vietovėje, Laos valstybėje. Ji išvyko savanore dirbti „Thomas A. Dooley“ organizacijai kuri pietryčių Azijos atsilikusiems kraštams teikia technikinę, materialinę pagalbą medicinos, auklėjimo bei bendruomeninio gyvenimo organizavimo srityje.

Dr. Violeta Juodakytė, gimusi 1942 m. Vilniuje, atvyko į Ameriką šešerių metų. 1967 m. baigė Illinois universitete Čikagoje medicinos fakultetą, internšipą atliko Sacramento apskrities ligoninėje, Kalifornijoje. Dr. Violeta mėgsta meną, muziką (skambina pianinu bei groja gitara) bei tapybą. Ji puikiai kalba lietuviškai, angliškai, ispaniškai, universitete studijavo vokiečių kalbą, ir yra pasiryžus išmolti laosų kalbą.

Dr. B. Gaižiūno medžio raižinys.

Iš Illinois Pagalbinio Moterų Vieneto veiklos

RUDENS KAUKIŲ POPIETĖ

1968 m. lapkričio mėn. 3 d. įvyko Pagalbinio Moterų Vieneto Rudens Kaukių Popietė. Šviečiant rudens saulutei ir krintant paskutiniems aukso lapams, susirinko gražus būrelis svečių: vyresniųjų ir ypač jaunųjų. Dail. M. Ambrozaitienės skoningai papuoštoje salėse dar stipriau pajutome visas rudens grožybes.

Vyresniusius su vaišėmis ir šypsenomis susitiko ponios — L. Dargienė, I. Zibienė ir A. Lipskienė, o joms uoliai talkininkavo dr. G. Grinis ir dr. K. Bobelis. Jaunimą paviliojo salė su žaidimais, balionais ir kitokiais įvairumais, kuriuos sumaniai paruošė dailininkė A. Sutkuvienė uoliai talkininkaujant Ald. Grinienei ir Daliai Bobelienei. Čia sukiniėjosi ir savo laimę bandė princiai, karalaitės, indėnai, kaubojai, klounai, gėlytės, žveriuokai, angeliukai, velniukai ir kiti. Per ilgus ūsus ir barzdas daugumos negalėjai net atpažinti. Žinoma, savo kostiumų įvairumu nuo vaikučių ne daug atsiliko ir tėveliai su mamytėmis.

Kaukių paradii vykstant negalėjai atsidžiaugti kaip gražiai visi atrodė ir manau, kad komisijai, susidedančiai iš p. E. Giedraitienės, dr. E. Milienės ir dr. A. Lipskio, buvo sunku paskirti premijas, nes beveik kiekvieną reikėjo premijuoti.

Pirma premija teko Pelenei ir Princui (Andrius ir Paulius Vienužiai) Antra — velniukui su dviem angeliukais (Audronė Povilaitytė, Arvydas ir Darius Povilaičiai). Trečioji premija — Klounui-Hobo (Rūta Bobelytė).

Prie skanių vaišių dar ilgai svečiai šnekučiavosi ir dalinosi įspūdžiais.

1968 m. lapkričio mėn. 21 d. Vieneto susirinkimas įvyko pas p. Aldoną Griniene, Flossmoor, Ill. Susirinko šeimininkės — I. Zibienė, A. Mažeikienė, V. Balukienė ir A. Griniene skaniai visas nares pavaišino.

Susirinkimą atidarė pirm. I. Zibienė. Pasidžiaugė, kad gerai pavyko Kaukių Popietė. Pelnas paskirtas šalpos reikalams. L. Dargienė perdavė gyd. dr-jos valdybos pageidavimą, kad vietoje susirinkimo gruodžio mėn. būtų suruošta išvyka į teatrą. Susirinkimas pasiūlymą priėmė.

Sekantis susirinkimas įvyks 1969 m. sausio mėn. pas A. Lipskienę, La Grange Park, Ill.

Po susirinkimo dail. M. Ambrozaitienė parodė kaip padaryti įvairias gėles iš popieriaus ir skystos plastikos. Gėlės labai gražios ir ypač tinka kalėdiniam namų papuošimui. Visos narės dailininkei buvo labai dėkingos už taip įdomią demonstraciją. Tikimės ir ateityje susirinkimuose panašių programų.

TEATRAS — VAKARIENĖ

1968 m. gruodžio mėn. 18 d. gydytojai su šeimomis ir svečiais susirinko į Candlelight teatrą. Po vakarienės linksmi pasijuokėme žiūrėdami komediją „The Star Spangled Girl“. Buvo maloniai praleistas vakaras, o pelnas bus paskirtas stipendijų fondui ir šalpos reikalams.

IN MEMORIAM

BRONIUS GAIŽIŪNAS

Darbų galybė nebaigta,
Arimai laukia ir sėja,
Tačiau Tu, Viešpatie, šauki,
Ir vasa man palikt liepi...

Šeštadienį, vasario 1 d., 3 val. p. p., dar tvirtas ir visiems reikalingas savo profesijos darbininkas dr. Bronius Gaižiūnas pakluso Viešpaties valiai ir atsiskyrė su darbais, gyvenimo rūpesčiais ir šeima: — jis išvyko į amžinybę. Atsitiko tas taip netikėtai ir staigiai, kad šeimos narių ir draugų širdys ir dabar negali atsipeikėti. Sunku suprasti, kad Broniaus jau nebėra, kad jo balso namuose nebesigirdės, kad ligoniai jo nebesulauks, kad nakties glūdumoje jo namuose taip dažnai skambėjęs telefonas jo skubios sergančiam pagalbos nebesulauks.

A. a. daktaro Gaižiūno gyvenimas nebuvo rožėmis nuklotas. Laurai dažnai jam priklausė, bet niekad jis jų nei nesisavino, nei nematė. Buvo gimęs Amerikoje, South Bostone, 1910 metų rugpiūčio 13 d. Vos metų amžiaus buvo parvežtas Lietuvon, čia augo ir mokėsi. Baigęs gimnaziją 1928 m. išvyko atgal Amerikon, bet Lietuvos žali laukai jį daugiau traukė. Po dvejų metų tėvynės ilgesys jį vėl paskatino grįžti Lietuvon. Netrukus stojo į Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakultetą. Po šešerių sunkių studijų metų tapo gydytoju. Diplomą ir praktikos teises gavo 1937 m. Tuoju pradėjo specializuotis moterų ligose ir akušerijoje. Kauono universiteto klinikose. Po ilgų ir audringų

karo ir okupacijų metų 1944 metais įsigijo savo srities specialisto titulą.

Būdamas nuoširdus lietuvis patriotas ir nepaprastai tiesaus ir nepakertamo būdo žmogus, okupantų valdžiai nepataikavo. Bolševikų okupacijos metais 1940 metų gale buvo suimtas ir pasodintas sunkių darbų kalėjiman Kaune. Šešis mėnesius buvo kankinamas, mušamas, badu marinamas ir per naktis tardomas. Stebuklais išlikęs gyvas, 1941 m. birželio 23 dieną lietuvių partizanų dėka, išvijus rusus, buvo iš kalėjimo išvaduetas.

Laisvos Lietuvos laikais Bronius buvo veiklus ateitininkas, Gajos korporacijos narys, o taip pat priklausė Lietuvos Šaulių sąjungai. Okupacijų metu aktyviai rėmė pogrindžio kovą už laisvę, be baimės atlikdavo visa, ko iš jo pareigos pareikalavdavo, niekada nepabūgo pasakyti tiesos okupantui į akis.

1941 m. sukūrė šeimą su puikia lietuvaite Brone Bagdonavičiūte. 1943 metų gegužės mėn. jiems gimė sūnus Gintautas Andrius.

1944 metų pavasarį, pabaigęs specialybės pasiruošimą, svajojo savistoviai pradėti pilną klinikinį moterų ligų specialisto darbą. Priėmė paskyrimą Kretingos apskrities ligoninės ginekologijos-akušerijos skyriaus vedėjo pareigoms ir jas perėmė gegužės mėnesį. Tačiau karo audra privertė kraštą palikti, sunki tremtinio našta teko vilkti Vokietijoje ir tik 1949 metais vėl pasiekė Amerikos krantus.

Sekė vargingas praktikos stažas, vėl sunkūs egzaminai, vėl skurdi naujakurio dalia. 1951 m. atidarė gydytojo kabinetą Chicagoje. Dirbo neskaitydamas valandų ir nepaisydamas savo sveikatos.

Nuo 1952 metų Bronius priklausė Amerikos Lietuvių Gydytojų Draugijai, kurioj jis buvo gana aktyvus nuo pat draugijos organizavimosi pradžios. Buvo renkamas į draugijos valdybą įvairiom pareigom ir buvo nuolatinis Archyvo saugotojas.

Chicagoje 1953 m. gimė dukrelė Danutė. Ir sūnų ir dukrą augino nuoširdžios lietuviškos šeimos aplinkoje, auklėjo tapti lietuviais, mokė mylėti tolimą Lietuvą taip, kaip jis pats buvo ją mylėjęs.

Praeitą pavasarį a. a. Broniaus sūnus bai-

gė medicinos mokslus. Velioniui tai buvo svarbus atsiekinimas ir talkos viltis. Tačiau jis pats darbo nemažino, o sveikata jau aiškiai silpo. Bolševikų kalėjimo kančių pasekmės širdį buvo smarkiai pakirtusios, o be poilsio darbo įtempimas visai ją pribaižė. Sūnus ragino gydytis ir pailsėti. Bet tai ne Broniui. Lietuviai, anot a. a. Broniaus, milžinai, gali ir kalnus versti. Pagaliau abu su sūnum išvyko dviem savaitėm atostogų. Drauge planavo ateiti, drauge darbus numatė, drauge svajas širdyse ugdė. Bet poilsis negelbėjo. Sugrįžęs į namus a. a. daktaras Bronius vos bepajėgė lovon atsigulti. Trys dienos ligoninėje pirmą kartą ne baltu chalatu, bet ligonio marškiniiais apsivilkus, ir Viešpaties ranka pašaukė į amžiną ir palaimintą poilsį.

Dr. Z. Danilevičius

• **Dr. Bruno Zubrickas** mirė nuo širdies smūgio savo namuose gruodžio 25 d. Dr. Zubrickas jau turėjo du širdies priepuolius. Jis gimė prieš 67 metus Amerikoje, New Jersey valstybėje. Prieš Pirmąjį Pasaulinį karą jo tėvai parvažiavo į Lietuvą ir gyveno Gižuose.

Bronius Zubrickas baigęs Marijampolės gimnaziją įstojo į Kauno Universitetą medicinos studijuoti. 1926 metais jis persikėlė į Vienos Universitetą ir ten baigė medicinos mokslus. Antrojo Pasaulinio karo pradžioje jis atvažiavo į Ameriką, apsigyveno Čikagoje, išlaikė gydytojams reikalingus egzaminus ir gavo teisę verstis gydytojo praktika. Jis buvo Šv. Kryžiaus ligoninės nuolatinis gydytojas, turėjo savo raštinę Marquette Parke ir gyveno pietinėje Čikagos dalyje. Jis išmokslino sūnų ir posūnį —

vienas baigė Northwestern, o antrasis Baylor medicinos mokyklas. Dr. Zubrickas buvo dr. K. Griniaus gydytojas. Jis plačiai aprašė Lietuvos prezidento ligą. Dr. Zubrickas dažnai parašydavo „Naujienose“ įvairiais visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo klausimais.

• **Dr. Al. Grigaitis** mirė New Yorke lapkričio 5 d. Dr. Grigaitis ilgus metus buvo Varėnos valstybinės džiovininkų ligoninės vedėjas. Greta savo profesijos jis buvo pamėgęs rinkti senienas, daug įdomaus jis buvo surinkęs iš dzūkų praeities.

Atvykęs į JAV, įsikūrė New Yorke. Savaitraštyje „Tėvynėj“ nemaža jis yra parašęs įdomių savo atsiminimų ir straipsnių sveikatos reikalais.

OKUPUOTA LIETUVA

• Lapkričio 26 d. Kaune mirė žymus mokslininkas, Kauno Medicinos instituto higienos katedros vedėjas, **dr. prof. Jonas Šopauskas**. Velionis buvo gimęs 1900 m. birželio 19 d. Žemaičių Kalvarijoje. Baigęs V. D. Universiteto medicinos fakultetą, nuo 1929 m. dirbo fiziologijos katedroje, 1936 metais gavo medicinos daktaro laipsnį. 1934-1935 m. savo žinias gilino Paryžuje ir Stokholme.

1938 m. paskirtas higienos katedros universitete vedėju, šiose pareigose buvo iki mirties. 1931-1940 m. dėstė V. D. U-te Kaune ir 1941-60 Vilniaus universitete. Profesoriaus vardas jam suteiktas 1941 m. Prof. Šopauskas, be pedagoginio darbo, yra išvaręs gilią vagą kaip mokslininkas — parašė daugiau kaip 70 mokslo darbų.

INŽ. JONUI RUGIUI mirus, kolegę dr. ALDONĄ RUGIENĘ nuoširdžiai užjaučia

Lietuvių Gydytojų Biuletėnis

JERONIMUI IGNATONIUI mirus, kolegę dr. L. IGNATONIENĘ nuoširdžiai užjaučia

Lietuvių Gydytojų Biuletėnis

DR. BRONIUI GAIŽIŪNUI mirus, sūnų — dr. Andrių Gintautą, ponią ir dukterį liūdesio valandoje giliai užjaučia

Lietuvių Gydytojų Biuletėnis

PROFESSIONAL PHARMACIES

REMLAKE — ROCHKES

Apothecary

2421 W. 63rd Street

HE 4-1500

Open Daily 9:30 — 10

Wednesday and Saturday 9:30 — 9

ROCHKES

Medical Arts Pharmacy

3213 W. 63rd Street

WA 5-4787

Open Daily 10 — 10

Sunday 10 — 2

MARQUETTE

Medical Building Pharmacy, Inc.

6132 So. Kedzie Avenue

Open daily 10 — 10

GR 6-3535

Wednesday 10 — 6

Saturday 9:30 — 6

PHYSICIAN'S, DIABETIC'S AND SICKROOM SUPPLIES
WE OFFER A FREE AND EFFICIENT PICKUP & DELIVERY SERVICE

6910 SO. FAIRFIELD AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60629

HAMES OLDSMOBILE, INC.

2442 West Columbus Avenue

Chicago 29, Illinois

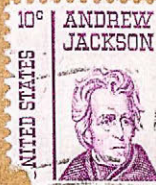
GRovehill 6-1010

FOR THE BEST DEAL AND SERVICE

For those who like to deal with a quality place of business, there is no finer than HAMES Oldsmobile.

The Hames dealership specializes in selling and servicing the medical profession as is attested by it's many happy and satisfied doctors throughout Chicago land.

OAK LAWN, ILL

RETURN TO:

Lithuanian Medical Bulletin
8743 Mobile Avenue
Oak Lawn, Illinois 60453
Return postage guaranteed.

V. Tumėnienė, M.D.
7042 So. Maplewood Ave.,
Chicago, Ill., 60629